

Prethodno saopćenje

UDK 342.565.2(497.5)

Dr. sc. Gregori Graovac, docent i viši ustavnosudski savjetnik – mentor

Pravni fakultet Hrvatskog katoličkog sveučilišta
Ustavni sud Republike Hrvatske

**USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE KAO ZAŠTITNIK NAČELA
JEDNAKOSTI ORUŽJA I KONTRADIKTORNOSTI POSTUPKA U
ISTRAŽNOZATVORSKIM PREDMETIMA U POVODU USTAVNIH TUŽBI**

Sažetak: Svrha članka 24. stavka 3. Ustava Republike Hrvatske, kojem korespondira članak 5. stavak 4. Konvencije, osigurati je osobi lišenoj slobode pravo na sudsku kontrolu zakonitosti mjere lišenja slobode. Taj postupak se, između ostalog, mora provoditi u skladu s načelima kontradiktornosti i jednakosti oružja, kao dijela jezgre postupovnih jamstava u toj materiji.

Ustavnosudska judikatura glede prava na osobnu slobodu značajno oblikuje hrvatsku sudsku praksu u toj domeni, provodeći njezinu konstitucionalizaciju. S obzirom na produženu tranziciju Republike Hrvatske u državu vladavine prava, iskustva te konstitucionalizacije mogu biti korisna uopće, ali ponajprije za države u (produženoj) tranziciji. U te svrhe cilj je ovoga rada ustanoviti neuralgične točke te judikature glede načela kontradiktornosti i jednakosti oružja i ponuditi rješenja za njihovo prevladavanje.

Ključne riječi: istražni zatvor, kontradiktornost, jednakost oružja, ustavna tužba

1. Uvod

Pravo na osobnu slobodu jedno je od najvažnijih ljudskih prava pa ne treba naglašavati važnost ustavnih sudova u njegovoj zaštiti i promicanju vršenjem konstitucionalizacije (unosešenjem zahtijevanih ustavnih i konvencijskih standarda).

Cilj je ovoga rada provedenim istraživanjem ustanoviti neuralgične točke glede načela kontradiktornosti i jednakosti oružja pri zaštiti prava na osobnu slobodu, odnosno točke konvergencije i točke divergencije pri usporedbi prakse Ustavnog suda Republike Hrvatske¹ s praksom Europskog suda za ljudska prava² sa stajališta standarda u toj materiji, uz prijedloge poboljšanja prakse Ustavnog suda, a time, posredno, djelomice i redovnih sudova radi bolje zaštite prava na osobnu slobodu.

S obzirom na to da se stajališta ESLJP-a glede članka 6. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda³ u velikoj mjeri primjenjuju kad je riječ o njezinom članku 5., u daljnjem tekstu najprije će u glavnim crtama biti riječi o načelu kontradiktornosti i jednakosti oružja općenito (napose u kontekstu članka 6. Konvencije), a zatim i u specifičnom kontekstu njezinog članka 5. Nakon toga će biti izloženi bitni predmeti ESLJP-a doneseni u toj materiji u postupcima protiv Republike Hrvatske, nakon čega će biti prikazano provedeno istraživanje prakse Ustavnog suda glede predmetne materije u kontekstu predmeta u kojima je osporavano određivanje ili produljivanje istražnog zatvora te će na kraju biti doneseni odgovarajući zaključci.

2. Načela jednakosti oružja i kontradiktornosti postupka općenito, s naglaskom na članak 6. Konvencije

Načela jednakosti oružja i kontradiktornosti postupka čine dio općih elemenata načela pravičnog postupka, koje je stožerno načelo kaznenog postupka.⁴ Načelo jednakosti stranaka u postupku (jednakosti oružja; *equality of arms*), koje nije eksplicitno navedeno u Konvenciji, prema praksi ESLJP-a čini inherentni dio pravičnog postupka i zahtijeva da svaka stranka dobije razumnu priliku iznijeti svoje argumente u predmetu pod uvjetima koji ju ne stavljaju u nepovoljan položaj vis-à-vis protivne stranke.⁵ Riječ je o temeljnom funkcionalnom načelu suvremenog kaznenog postupovnog prava.⁶ Uz njega je usko vezano pravo na kontradiktorni postupak (*adversarial proceedings*),

¹ U daljnjem tekstu: Ustavni sud.

² U daljnjem tekstu: ESLJP.

³ "Narodne novine – Međunarodni ugovori" br. 18/97., 6/99. – pročišćeni tekst, 8/99. – ispravak, 14/02., 1/06., 13/17. i 6/24.; u daljnjem tekstu: Konvencija.

⁴ Vidi detaljnije u: Davor Krapac, *Kazneno procesno pravo, Prva knjiga: Institucije*, Narodne novine, Zagreb, 2020., str. 162., 86. i *passim*.

⁵ Predmet ESLJP-a *Öcalan protiv Turske* (presuda, Veliko vijeće, 12. svibnja 2005., zahtjev br. 46221/99, § 140.). U daljnjem tekstu se neće navoditi riječi "predmet ESLJP-a".

⁶ Elizabeta Ivičević Karas, *Načelo jednakosti oružja kao konstitutivni element prava na pravični kazneni postupak iz članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Zagreb, 57:4–5/2007, str. 761.

izraženo starom maksimom *audiatur et altera pars*. To pravo u načelu podrazumijeva mogućnost da stranke saznaju za sve izvedene dokaze ili podnesena očitovanja i mogu na njih iznijeti svoje primjedbe kako bi mogle utjecati na odluku suda,⁷ pri čemu se, u pravilu, ne mora utvrđivati je li propuštanje dostave relevantnog dokumenta nanijelo stranci štetu jer je postojanje povrede zamislivo čak i ako nije nastupila nikakva šteta budući da je na samoj stranci da procjeni zahtijeva li neki dokument njezin komentar.⁸

U nekim predmetima ESLJP utvrđuje povredu članka 6. stavka 1. Konvencije polazeći od oba ta "podnačela" zajedno. Štoviše, ta se dva "podnačela", kao opći elementi prava na pravično suđenje preklapaju s konfrontacijskim pravom,⁹ posebnim elementom prava na pravično suđenje koji je sadržan u članku 29. stavku 2. alineji 6. Ustava¹⁰ te članku 6. stavku 3. točki d) Konvencije¹¹ (praktički u identičnom izričaju) kao dvodijelna klauzula. Ona se, najšire gledajući, može definirati kao pravo obrane na suočavanje s dokazima optužbe i njihovo opovrgavanje svojim dokazima te se kao takva u literaturi proglašava ključnim aspektom prava na pravično suđenje.¹² U kaznenim predmetima članak 6. stavak 1. Konvencije se zapravo s posebnim jamstvima njezinog članka 6. stavka 3. općenito preklapa, ali nije ograničen na minimalna prava obrane sadržana u potonjim odredbama.¹³ Konačno, sve navedeno vezano je uz generalni pristup ESLJP-a, prema kojem pravičnost svakog pojedinog kaznenog postupka ne promatra sagledavajući nacionalno pravo u svjetlu Konvencije (*in abstracto*) nego sagledavajući sve pravno relevantne činjenice i okolnosti razmatranog slučaja (*in concreto*), pri čemu taj postupak promatra kao jedinstvenu cjelinu (*in globo*).¹⁴

2.1. Načelo jednakosti oružja na temelju članka 6. Konvencije

ESLJP smatra da država nije u obvezi nastojati zajamčiti potpunu jednakost oružja. Dovoljno je da stranka ima razumnu mogućnost zastupanja svojih interesa u uvjetima koji je ne stavljaju u znatno nepovoljniju situaciju (*substantial disadvantage*) u

⁷ *Brandstetter protiv Austrije* (presuda, 28. kolovoza 1991., zahtjev br. 11170/84 i dr., § 67.).

⁸ *Bajić protiv Sjeverne Makedonije* (presuda, 10. lipnja 2021., zahtjev br. 2833/13, § 59.).

⁹ Više o tome vidi u: Marin Mrčela, *Adversarial principle, the equality of arms and confrontational right – European Court of Human Rights recent jurisprudence*, EU and Comparative Law Issues and Challenges Series (ECLIC), 1, 2018., str. 15 – 31. <https://doi.org/10.25234/eclic/6519> (pristup: 29. prosinca 2025.); Marin Mrčela – Ivana Bilušić, *Konfrontacijska mjerila*, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu, Zagreb, 23:2/2016, str. 371. – 401.

¹⁰ "U slučaju sumnje ili optužbe zbog kaznjivog djela osumnjičenik, okrivljenik ili optuženik ima pravo: (...) da ispituje ili daje ispitati svjedoke optužbe i da zahtijeva da se osigura nazočnost i ispitivanje svjedoka obrane pod istim uvjetima kao i svjedoka optužbe (...)"

¹¹ "Svatko optužen za kazneno djelo ima najmanje sljedeća prava: (...) da ispituje ili daje ispitati svjedoke optužbe i da se osigura prisustvo i ispitivanje svjedoka obrane pod istim uvjetima kao i svjedoka optužbe".

¹² Davor Krapac, *op. cit.* (bilj. 4), str. 178.

¹³ *Ibrahim i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (presuda, Veliko vijeće, 13. rujna 2016., zahtjev br. 50541/08 i dr., § 251.).

¹⁴ Elizabeta Ivičević Karas, *op. cit.* (bilj. 6), str. 783.

odnosu prema protivniku.¹⁵ Stoga je važno istaknuti zapažanja iz literature "da eventualnu povredu 'jednakosti oružja' ne treba tražiti u tome što se jedna stranka koristi specifičnim povlasticama na štetu druge stranke, nego u učinku koji je ta povreda mogla imati u postupku razmatranom u cjelini"¹⁶ te da stoga prema judikaturi ESLJP-a, "načelo jednakosti oružja ne nameće uspostavu aritmetičke ili simetrične jednakosti između stranaka u postupku, već uspostavu 'pravedne ravnoteže', odnosno ravnoteže prilagođene njihovim procesnim situacijama" pa zakon, da bi bio pravičan, ponekad mora različito tretirati stranke u postupku.¹⁷ Pri tome demarkaciju u smislu termina *substantial disadvantage* predstavljaju (ne)prihvatljivi učinci nejednakosti za obranu.¹⁸ U nastavku teksta bit će izneseni neki tipični primjeri u kojima se ESLJP bavio jednakošću oružja.

Ograničenje prava na obranu utvrđeno je u predmetu u kojem je podnositelj zahtjeva bio spriječen odgovoriti na podneske koje je kasacijskom sudu dostavio *avocat général* niti su podnositelju unaprijed dane preslike tih podnesaka, a nejednakost oružja bila je pogoršana time što je *avocat général* sudjelovao u vijećanju suda, neovisno o tome što je to učinio samo u savjetodavnoj ulozi.¹⁹ ESLJP utvrdio je povredu i u kaznenom postupku u kojem je branitelj morao čekati petnaest sati prije nego što mu je u ranim jutarnjim satima omogućeno da iznese argumente²⁰ te u postupku u kojem podnositelju zahtjeva, za razliku od predstavnika tužiteljstva, nije bilo dopušteno prisustvovati ročištu pred žalbenim sudom, što je potonjem, makar sa stajališta vanjskog izgleda, dalo dodatnu mogućnost da pred sudom podupre svoja stajališta bez straha da će im podnositelj zahtjeva proturječiti.²¹

Svjedoci optužbe i obrane moraju se tretirati jednako, pri čemu utvrđivanje povrede ovisi o eventualnom povlaštenom položaju svjedoka.²² Neprihvatanje ispitivanja svjedoka obrane ili drugih dokaza obrane može u slučaju prihvatanja ispitivanja svjedoka optužbe ili drugih dokaza optužbe otvoriti pitanja sa stajališta načela jednakosti oružja jer se u takvim situacijama iskazi svjedoka koje je sud saslušao ili drugi dokazi koje je izveo mogu činiti jednostranim i podržavati samo verziju događaja koju je

¹⁵ *Steel i Morris protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (presuda, 15. veljače 2005., zahtjev br. 68416/01, § 62.).

¹⁶ François Fourment, *Procédure pénale*, Paradigme Publications universitaires, Orléans, 2003., str. 145.; citirano prema Elizabeta Ivičević Karas, *loc. cit.* (bilj. 14). U tom smislu treba promatrati i sljedeći citat s iste stranice istog izvora da "čak i 'lagana nejednakost' oružja između stranaka nužno ne krši odredbe članka 6. stavka 1. Europske konvencije, pod uvjetom da je konkretni postupak u cjelini bio pravičan". Andrew Grotrian, *L'article 6 de la Convention européenne des Droits de l'Homme, Droit a un proces equitable*, Les éditions du Conseil de l'Europe, 1994., str. 43 – 44.

¹⁷ Elizabeta Ivičević Karas, *ibid.*

¹⁸ Stefan, Trechsel, *Human Rights in Criminal Proceedings*, Oxford University Press, Oxford, 2006., str. 99.; citirano prema Elizabeta Ivičević Karas, *ibid.*, str. 784.

¹⁹ *Borgers protiv Belgije* (presuda, Plenarna sjednica, 30. listopada 1991., zahtjev br. 12005/86).

²⁰ *Makhfi protiv Francuske* (presuda, 19. listopada 2004., zahtjev br. 59355/00).

²¹ *Eftimov protiv Bivše Jugoslavenske Republike Makedonije* (presuda, 2. srpnja 2015., zahtjev br. 59974/08, § 41.).

²² *Usp. Bonisch protiv Austrije* (presuda, 6. svibnja 1985., zahtjev br. 8658/79, § 32.) i *Brandstetter protiv Austrije, op. cit.* (bilj. 7), § 45.

iznijelo tužiteljstvo.²³ To uključuje i predmete u kojima raspravni sud odbije pozvati svjedoke obrane, pogotovo očevice, kako bi razjasnili situaciju koja je temelj optužbi.²⁴

Prilikom odlučivanja je li postupak bio pravičan, možda će trebati primijeniti tzv. *Murtazaliyeva test*, koji se sastoji u tomu da je, kada raspravni sud odbije dokazni prijedlog obrane, potrebno provesti test u tri koraka (pitanja): 1) je li obrana svoj zahtjev za izvođenje određenog dokaza obrazložila i objasnila značaj tog dokaza za utvrđenje odlučnih činjenica o kojima ovisi odluka o biti stvari ili koje mogu ojačati poziciju obrane; 2) jesu li sudovi razmotrili važnost predloženog dokaza i dali dovoljne razloge za odbijanje tog dokaznog prijedloga obrane, i 3) kakav je utjecaj odbijanje dokaznog prijedloga obrane imao na pravičnost postupka, odnosno je li umanjio pravičnost postupka sagledanog u cjelini.²⁵

Načelo jednakosti oružja bitno je i glede pitanja koja se odnose na imenovanje vještaka u kaznenom postupku. To što je vještaka angažirala jedna od stranaka nije samo po sebi dovoljno da postupak bude ocijenjen kao nepravičan. Ta činjenica može izazvati bojazan glede neutralnosti vještaka, ali ta bojazan, iako ima važnost, nije presudna. Presudni su položaj vještaka tijekom cijelog postupka, način na koji obavljaju svoje funkcije i način na koji suci ocijene njihovo mišljenje. ESLJP pri tomu uzima u obzir to da će mišljenje bilo kojeg vještaka kojeg imenuje sud vjerojatno imati značajnu težinu u ocjeni suda o pitanjima iz nadležnosti tog vještaka.²⁶ Kad se optužnica temelji na nalazu i mišljenju vještaka kojeg je u predraspravnom dijelu postupka imenovao javni tužitelj, a raspravni sud imenuje istog vještaka, to podrazumijeva rizik povrede načela jednakosti oružja. Protutežu tome predstavljaju posebne mjere postupovne zaštite.²⁷ U vezi s tim važno je napomenuti da raspravni sud nema obvezu odrediti vještačenje ili provesti druge dokazne radnje samo zato što to stranka traži. Stoga je, kad obrana inzistira da sud ispita svjedoka ili izvede druge dokaze (uključujući vještačenje), na sudovima da odluče je li potrebno ili dovoljno važno prihvatiti da se ti dokazi ispituju na raspravi, pri čemu sudovi mogu slobodno, u skladu s uvjetima Konvencije, odbiti pozvati svjedoke koje je predložila obrana.²⁸ Slično se odnosi i na ocjenu jesu li nalaz i mišljenje vještaka pouzdani ili ne. Međutim, usprkos širokim diskrecijskim ovlastima sudova pri priklanjanju nekome od suprotstavljenih mišljenja vještaka kao dosljednih i vjerodostojnih, pravila o dopuštenosti dokaza ne smiju lišiti obranu prilike da učinkovito ospori nalaze vještaka, posebice dostavljanjem ili pribavljanjem alternativnih mišljenja i

²³ *Borisova protiv Bugarske* (presuda, 21. prosinca 2006., zahtjev br. 56891/00, §§ 47. – 48.).

²⁴ *Kasparov i drugi protiv Rusije* (presuda, 3. listopada 2013., zahtjev br. 21613/07, §§ 64. – 66.).

²⁵ *Murtazaliyeva protiv Rusije* (presuda, Veliko vijeće, 18. prosinca 2018., zahtjev br. 36658/05, §§ 150. – 168.) i *Abdullayev protiv Azerbejdžana* (presuda, 7. ožujka 2019., zahtjev br. 6005/08, presuda od 7. ožujka 2019., §§ 59. – 60.).

²⁶ *Poletan i Azirovik protiv Bivše Jugoslavenske Republike Makedonije* (presuda, 12. svibnja 2016., zahtjev br. 26711/07 i dr., § 94.).

²⁷ *J. M. i drugi protiv Austrije* (presuda, 1. lipnja 2017., zahtjev br. 61503/14 i dr., § 121.).

²⁸ Op. cit. (bilj 26), § 95.

izvješća.²⁹ Tako je po prirodi stvari jer je teško osporiti nalaz i mišljenje vještaka bez drugog vještaka.³⁰

Povreda načela jednakosti oružja može proizaći i iz toga što je optuženiku, zbog zaštite javnog interesa, ograničen uvid u spis predmeta ili druge dokumente.³¹ Propust da se omogući takav uvid u spis govori u prilog zaključka da je načelo jednakosti oružja povrijeđeno.³² U tom pogledu važnost se pridaje i dojmu i povećanoj osjetljivosti javnosti za osiguranje pravičnog djelovanja pravosudnog sustava pa poštovanje prava obrane zahtijeva da ograničenje uvida optuženika ili njegovog branitelja u spis predmeta ne sprječava optuženika da izvrši uvid u dokaze prije suđenja te da ima priliku dati primjedbe o dokazima putem svog branitelja usmenim očitovanjima.³³ Pri tome se u određenim slučajevima od optuženika može zahtijevati da navede razloge za svoj zahtjev za uvid u određeni dokument u spisu, a domaći sudovi imaju pravo ispitati valjanost tih razloga.³⁴

2.2. Načelo kontradiktornosti postupka na temelju članka 6. Konvencije

Otkrivanje dokaza koji su u posjedu tijela optužbe polazna je točka pri razmatranju načela kontradiktornosti kaznenog postupka. Članak 6. stavak 1. Konvencija načelno zahtijeva da tijela optužbe obrani otkriju sve materijalne dokaze koje imaju u posjedu (i one koji jesu i one koji nisu u korist optuženika).³⁵

Pitanje uvida u dokaze relevantno je u onoj mjeri u kojoj su dotični dokazi relevantni za predmet, napose ako su imali važan utjecaj na predmetne optužbe, to jest ako su bili upotrijebljeni i ako se na njih pozivalo kako bi se ustanovila krivnja ili ako su sadržavali takve podatke koji bi mogli omogućiti okrivljeniku da ga se oslobodi ili da mu se smanji kazna. To nisu samo dokazi koji su izravno važni za činjenično stanje predmeta nego i drugi dokazi koji bi se mogli odnositi na dopuštenost, pouzdanost i cjelovitost prvonavedenih dokaza.³⁶ U sustavima u kojima su tijela kaznenog progona zakonski dužna uzeti u obzir činjenice i za i protiv osumnjičenika, postupak u kojem ona

²⁹ *Stoimenov protiv protiv Bivše Jugoslavenske Republike Makedonije* (presuda, 5. travnja 2007., zahtjev br. 17995/02, § 38.).

³⁰ *Khodorkovskiy i Lebedev protiv Rusije* (presuda, 25. srpnja 2013., zahtjev br. 11082/06 i dr., § 731.). Propust tužiteljstva da otkrije tehničke podatke na kojima se temelji nalaz i mišljenje vještaka može onemogućiti obrani da ospori nalaz i mišljenje vještaka, a to otvara pitanje jednakosti oružja, zajamčeno člankom 6. stavkom 1. Konvencije. *Kartoyev i drugi protiv Rusije* (presuda, 19. listopada 2021., zahtjev br. 9418/13 i dr., §§ 71. – 73.).

³¹ *Matyjek protiv Poljske* (presuda, 24. travnja 2007., zahtjev br. 38184/03, § 65.).

³² *Beraru protiv Rumunjske* (presuda, 18. ožujka 2014., zahtjev br. 40107/04, § 70.).

³³ *Öcalan protiv Turske*, loc. cit. (bilj. 5).

³⁴ *Matanović protiv Hrvatske* (4. travnja 2017., zahtjev br. 2742/12, § 177.).

³⁵ *Rowe i Davis protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (presuda, Veliko vijeće, 16. veljače 2000., zahtjev br. 28901/95, § 60.). U kaznenom postupku se i tužiteljstvu i obrani mora dati prilika da se upoznaju i komentiraju primjedbe i dokaze koje je iznijela druga stranka. *Brandstetter protiv Austrije*, op. cit. (bilj. 7), §§ 66. – 67.

³⁶ *Matanović protiv Hrvatske*, op. cit. (bilj. 34), § 161.

pokušavaju procijeniti što može biti relevantno za predmet, bez ikakvih postupovnih zaštitnih mjera, nije u skladu sa zahtjevima članka 6. stavka 1. Konvencije.³⁷

Pravo na otkrivanje relevantnih dokaza nije apsolutno pravo. Najšire gledajući, u kaznenom postupku se mogu javiti suprotstavljeni interesi, kao što je nacionalna sigurnost, potreba zaštite svjedoka koji su u opasnosti od odmazde ili potreba da se metode koje policija koristi za istraživanje zločina zadrže tajnima i ti se interesi moraju odvagati u odnosu na prava optuženika. Dakle, obrani može biti nužno uskratiti uvid u određene dokaze da bi se sačuvala temeljna prava drugih ili zaštitio važan javni interes, ali su dopuštene samo strogo nužne mjere.³⁸ Osim toga, da bi se osiguralo da optuženik dobije pošteno suđenje, poteškoće koje su obrani uzrokovane ograničavanjem njihovih prava moraju biti dostatno nadoknađene postupcima koje provode pravosudna tijela.³⁹ Poseban problem predstavljaju oni predmeti u kojima dokazi nikada nisu otkriveni pa nije moguće odvagati uključeni relevantni interes u odnosu na interes optuženika.⁴⁰

Pri ocjenjivanju relevantnih postupovnih jamstava mora se uzeti u obzir važnost neotkrivenog materijala i njegova upotreba u postupku jer nekad neotkrivene informacije same po sebi nisu od pomoći obrani.⁴¹ Sud se posebice mora uvjeriti da je postupak omogućio da se utjecaj relevantnog materijala na sigurnost osude razmatra u svjetlu detaljne i informirane argumentacije obrane.⁴² Povreda prava na kontradiktorni postupak utvrđena je u predmetu u kojem stranke nisu primile izvješće suca izvjestitelja kasacijskog suda prije ročišta dok nezavisni odvjetnik jest niti su imale priliku odgovoriti na podneske nezavisnog odvjetnika.⁴³ Problem se javlja u zaoštrenom obliku kad optužba ne omogućiti čak ni sudu uvid u određene informacije kako bi sud odlučio o njihovom (ne)otkrivanju okrivljeniku.

3. Načela jednakosti oružja i kontradiktornosti postupka sa stajališta članka 5. Konvencije

Članak 5. Konvencije⁴⁴ jamči pravo na slobodu i sigurnost. Postupovna pravičnost zajamčena u tom kontekstu člankom 5. stavkom 4. Konvencije ne nameće

³⁷ *Ibid.*, §§ 158. i 181. – 182.

³⁸ *Paci protiv Belgije* (presuda, 17. travnja 2018., zahtjev br. 45597/09, § 85.

³⁹ *Rowe i Davis protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, op. cit. (bilj. 35), § 61.

⁴⁰ *Leas protiv Estonije* (presuda, 6. ožujka 2012., zahtjev br. 59577/08, § 79.) i *Yüksel Yalçınkaya protiv Turske* (presuda, Veliko vijeće, 26. rujna 2023., zahtjev br. 15669/20, §§ 330. i 331).

⁴¹ *Jasper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (presuda, Veliko vijeće, 16. veljače 2000., zahtjev br. 27052/95, §§ 54. – 55.).

⁴² *Rowe i Davis protiv Ujedinjenog Kraljevstva* op. cit. (bilj. 35), § 66. Posebno su kompleksna pitanja koja se odnose na otkrivanje elektroničkih podataka, što može podrazumijevati veliku količinu informacija u posjedu tužiteljstva.

⁴³ *Reinhardt i Slimane-Kaïd protiv Francuske* (presuda, 31. ožujka 1998., zahtjev br. 23043/93 i dr., §§ 105. – 106.).

⁴⁴ Članak 5. Konvencije u dijelu relevantnom za potrebe ovog rada glasi: "1. Svatko ima pravo na slobodu i na osobnu sigurnost. Nitko se ne smije lišiti slobode, osim u sljedećim slučajevima i u postupku propisanom zakonom: (...) c) ako je zakonito uhićen ili pritvoren radi dovođenja nadležnoj sudbenoj vlasti kad postoji osnovana sumnja da je počinio kazneno djelo ili kad je razumno vjerovati da je to nužno radi sprječavanja izvršenja kaznenog djela ili bijega nakon

jedinstven, nepromjenjiv standard koji bi bilo obvezno primjenjivati neovisno o kontekstu, činjenicama i okolnostima pojedinog slučaja, ali postupak mora biti sudske prirode i pružati unaprijed propisana jamstva primjerena pojedinim oblicima oduzimanja osobne slobode, pri čemu nije nužno da ona uvijek u potpunosti odgovaraju jamstvima zahtijevanim u kontekstu kaznenog (i građanskog) postupka zajamčenim njezinim člankom 6.⁴⁵ Ipak, sa stajališta dramatičnog učinka oduzimanja osobne slobode na temeljna prava dotične osobe, postupci zahtijevani člankom 5. stavkom 4. Konvencije trebaju, u načelu, odgovarati – u najvećoj mogućoj mjeri u okolnostima istrage u tijeku – osnovnim zahtjevima pravičnog suđenja.⁴⁶ Stoga se, vodeći računa o specifičnim karakteristikama postupka oduzimanja osobne slobode, konvencijska judikatura glede postupovnih jamstava iz članka 6. Konvencije može primjenjivati samo *mutatis mutandis* pri ispitivanju poštovanja postupovnih jamstava njezina članka 5. stavka 4.⁴⁷ Odredbe potonjeg postupka jamče kontradiktornost, jednakost oružja, obrazloženu odluku, (osobno) saslušanje na usmenoj (javnoj) raspravi, pravnu pomoć, uvid u spis te vrijeme i uvjete za pripremu obrane. Zahtjevi kontradiktornosti i jednakosti oružja predstavljaju dio zahtjeva koji se moraju poštovati i pred žalbenim sudovima.⁴⁸

Pravo na kontradiktoran postupak, analogno tom pravu u okviru članka 6. Konvencije, u biti mora osobi kojoj je oduzeta osobna sloboda osigurati da sazna primjedbe i dokaze protivne stranke te da ima stvarnu mogućnost očitovanja na njih,⁴⁹ neovisno o tome sadrže li podnesci optužbe nove relevantne aspekte za oduzimanje osobne slobode, budući da se procjena potrebe reakcije na njih ostavlja prosudbi obrane.⁵⁰ Davanje prilike pritvoreniku da bude saslušan osobno ili preko zastupnika ulazi u temeljna postupovna jamstva postupaka na temelju članka 5. stavka 4. Europske

njegova počinjenja; (...) 4. Svatko tko je lišen slobode uhićenjem ili pritvaranjem ima pravo pokrenuti sudski postupak u kojem će se brzo odlučiti o zakonitosti njegova pritvaranja ili o njegovu puštanju na slobodu ako je pritvaranje bilo nezakonito.(...)"

Analogne odredbe članaka 22. i 24. stavka 3. Ustava u relevantnim dijelovima glase:

"Čovjekova je sloboda (...) nepovrediva.

Nikom se ne smije oduzeti ili ograničiti sloboda, osim kada je to određeno zakonom, o čemu odlučuje sud." "(...) Svaka se osoba koja je uhićena ili pritvorena ima pravo žaliti sudu, koji će bez odgode odlučiti o zakonitosti lišenja slobode."

⁴⁵ *A. i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (presuda, Veliko vijeće, 19. veljače 2009., zahtjev br. 3455/05, § 203.).

⁴⁶ *Lanz protiv Austrije* (presuda, 31. siječnja 2002., zahtjev br. 24430/94, § 41.).

⁴⁷ *Trepashkin protiv Rusije* (presuda, 16. prosinca 2010., zahtjev br. 14248/05, § 148.).

⁴⁸ Navedeno implicitno proizlazi iz predmeta *ESLJP-a Catal protiv Turske* (presuda, 17. travnja 2012., zahtjev br. 26808/08, § 34.). Vidi i *Toth protiv Austrije* (presuda, 12. prosinca 1991., zahtjev br. 11894/85, §§ 83. – 84.) glede žalbenog ročišta u izočnosti okrivljenika i njegovog branitelja, a nazočnosti državnog odvjetnika.

⁴⁹ *Garcia Alva protiv Njemačke* (presuda, 13. veljače 2001., zahtjev br. 23541/94, § 39.).

⁵⁰ *Lanz protiv Austrije, op. cit.* (bilj. 46), § 44. Prijedlozi optužbe za produljivanje pritvora moraju biti dostavljeni obrani i taj se zahtjev ne može sanirati mogućnošću pojavljivanja okrivljenika ili njegova zastupnika na ročištu na kojem se odlučuje o pritvaranju jer to samo po sebi ne omogućava istinsku priliku komentiranja prijedloga tužiteljstva. *Osváth protiv Mađarske* (presuda, 5. srpnja 2005., zahtjev br. 20723/02, §§ 18. – 19.).

konvencije. Kada je riječ o oduzimanjima osobne slobode na temelju članka 5. stavka 1. točke c) Konvencije uvijek se zahtijeva usmena rasprava⁵¹ (načelno najprikladniji oblik kontradiktornog raspravljanja).

Međutim, članak 5. stavak 4. Konvencije ne zahtijeva da se pritvorenik sasluša svaki put kada se žali protiv odluka o produljivanju pritvora; dovoljno je da, s obzirom na također postojeći zahtjev ekspeditivnosti postupanja u predmetnoj materiji, može ostvarivati to pravo u razumnim intervalima,⁵² a osobite okolnosti slučaja mogu zahtijevati i to da on osobno sudjeluje na ročištu iako ga na njemu zastupa njegov branitelj.⁵³ Vrijedi i obrnuto, to jest postoji potreba da ne samo da osoba ima priliku biti osobno saslušana nego i da ima učinkovitu pomoć odvjetnika⁵⁴ s obzirom na složena pravna pitanja s kojima se većina pritvorenika neće moći odgovarajuće nositi.⁵⁵ Neovisno o tomu brani li se pritvorenik sam ili uz pomoć branitelja, jednakost oružja zahtijeva da se obrani omogući nazočnost pred sudom u isto vrijeme kad i predstavniku optužbe, tako da bi mu mogao replicirati⁵⁶ i to vrijedi do krajnjih konzekvenca.⁵⁷

ESLJP smatra da jednakost oružja nije osigurana ako je podnositelju ili njegovu zastupniku onemogućen pristup dijelovima spisa koji su od esencijalne važnosti za učinkovito osporavanje zakonitosti pritvaranja,⁵⁸ iako može postojati potreba da određeni dijelovi spisa u interesu učinkovitosti istrage budu tijekom istrage tajni kako bi se okrivljenika spriječilo u potkopavanju dokazivanja i izvršavanju pravde, pri čemu ne smije doći do suštinskih ograničenja (*substantial restrictions*) nauštrb prava obrane.⁵⁹ Ograničenje prava pristupa dijelu dokumentacije spisa predmeta na kojem se temelji argumentacija optužbe protiv pritvorenika mora biti strogo nužno zbog jakog suprotstavljenog javnog interesa. Teškoće izazvane time moraju se uravnotežiti tako da dotična osoba usprkos tim teškoćama ima mogućnost učinkovitog suprotstavljanja navodima protiv nje;⁶⁰ čak i u slučajevima u kojima je potencijalno ugrožena nacionalna

⁵¹ *Idalov protiv Rusije* (presuda, Veliko vijeće, 22. svibnja 2012., zahtjev br. 5826/03, § 161.).

⁵² *Çatal protiv Turske*, op. cit. (bilj. 48), § 33.

⁵³ *Mamedova protiv Rusije* (presuda, 1. lipnja 2006., zahtjev br. 7064/05, §§ 87. – 93.).

⁵⁴ *Černák protiv Slovačke* (presuda, 17. prosinca 2013., zahtjev br. 36997/08, § 78.).

⁵⁵ ESLJP je u tom pogledu naveo da je "pravo na primanje pravne pomoći, ako je nužna, sadržano u samom pojmu kontradiktornog postupka". *Umirov protiv Rusije* (presuda, 18. rujna 2012., zahtjev br. 17455/11, § 147.).

⁵⁶ *Wesołowski protiv Poljske* (presuda, 22. lipnja 2004., zahtjev br. 29687/96, § 66.).

⁵⁷ Kada je podnositeljevima odvjetnicima nakon obraćanja sudu naloženo da napuste sudnicu, a u njoj je ostao predstavnik tužiteljstva, otvorena je mogućnost da potonji potkrjepljuje potrebu daljnjeg podnositeljeva pritvaranja bez kontradiktornosti. Budući da podnositelj i njegovi odvjetnici u toj fazi postupka nisu imali pristup spisu predmeta, ESLJP ocijenio je da zbog izostanka temeljnih postupovnih jamstava nisu bili zadovoljeni zahtjevi članka 5. stavka 4. Konvencije. *Włoch protiv Poljske* (presuda, 19. listopada 2000., zahtjev br. 27785/95, §§ 129. – 131.).

⁵⁸ *Ovsjannikov protiv Estonije* (presuda, 20. veljače 2014., zahtjev br. 1346/12, § 72.).

⁵⁹ *García Alva protiv Njemačke* (presuda, 13. veljače 2001., zahtjev br. 23541/94, §§ 39. – 43.).

⁶⁰ *Piechowicz protiv Poljske* (presuda, 17. travnja 2012., zahtjev br. 20071/07, § 203.).

sigurnost mora joj biti osigurana supstancijalna mjera postupovne pravednosti (*substantial measure of procedural justice*).⁶¹

4. Načela jednakosti oružja i kontradiktornosti postupka u kaznenim predmetima u praksi ESLJP-a u predmetima protiv Republike Hrvatske

Načela jednakosti oružja i kontradiktornosti postupka u kaznenim predmetima u praksi ESLJP-a u predmetima protiv Republike Hrvatske prvenstveno su se javila u kontekstu članka 6. Konvencije, a samo jednom u kontekstu članka 5. Konvencije. Većina slučajeva u kontekstu članka 6. ticala se nedostavljanja podnesaka državnih odvjetništava obrani i/ili nepozivanja okrivljenika na sjednice žalbenog vijeća. U dijelu tih predmeta u tom kontekstu pojavio se i problem ograničene mogućnosti uvida u spis te neprihvatanja dokaznih prijedloga obrane.

Prvi važni predmet ESLJP-a protiv Republike Hrvatske u tom kontekstu, *Dolenec protiv Hrvatske*,⁶² ticao se ograničene mogućnosti podnositeljevog uvida u spis predmeta, koja je dovela do nejednakosti oružja te je predstavljala povredu njegovog prava na obranu. ESLJP je odlučio zajedno ispitati prigovore koje je podnositelj iznio na temelju članka 6. stavka 3. točaka b) i c) Konvencije⁶³, kao specifičnih elemenata prava na pravično suđenje, zajamčenog člankom 6. stavkom 1. Konvencije te je utvrdio povredu tih konvencijskih odredaba. Podnositelj u tom predmetu je opetovano, u raznim fazama postupka, uglavnom bezuspješno tražio uvid u spis predmeta; pravo na uvid uspio je ostvariti samo jednom i tada je napravio preslike određenih dokumenata. Čak je i žalbeni sud odbio njegove zahtjeve s obrazloženjem da je spis predmeta dostavljen Vrhovnom sudu, no ESLJP je smatrao da to samo po sebi ne opravdava takav pristup jer je čak i nakon što je Vrhovni sud odbio podnositeljev zahtjev za izvanredno preispitivanje pravomoćne presude, podnositelj imao mogućnost podnijeti ustavnu tužbu. Osim toga, podnositelj nije imao branitelja nakon što je pušten na slobodu (prestala je obvezna obrana). Konačno, ESLJP nije prihvatio navod Vlade da šutnju podnositelja na ročištu treba smatrati odlukom da se ne želi braniti.

U predmetu *Zahirović protiv Hrvatske*⁶⁴ ESLJP utvrdio je povredu članka 6. stavka 1. Konvencije zbog povrede načela jednakosti oružja do koje je došlo zbog propuštanja dostave očitovanja Državnog odvjetništva Republike Hrvatske podnositelju te povredu članka 6. stavaka 1. i 3. točke c) Konvencije glede podnositeljeve nenazočnosti na žalbenoj sjednici pred Vrhovnim sudom. Nedostavljanje okrivljeniku očitovanja višeg državnog odvjetništva o osnovanosti žalbe (koje je sadržavalo analizu činjeničnih i pravnih pitanja bitnih za odlučivanje, a Vrhovni sud je prihvatio argumente

⁶¹ Vidi detaljnije u: Gregori Graovac, *Zaštita prava na osobnu slobodu u kaznenom postupku u praksi Ustavnog suda Republike Hrvatske*, Novi informator, Zagreb, 2018., str. 117. – 118.

⁶² Presuda, 26. studenoga 2009., br. 25282/06.

⁶³ Članak 6. stavak 3. točke b) i c) Konvencije u relevantnim dijelovima glase:

"3. Svatko optužen za kazneno djelo ima najmanje sljedeća prava: (...) b) da ima odgovarajuće vrijeme i mogućnost za pripremu svoje obrane; c) da se brani sam ili uz branitelja po vlastitom izboru (...)"

⁶⁴ Presuda, 25. travnja 2013., zahtjev br. 58590/11.

iz tog podneska donijevši presudu kojom je podnositelju zahtjeva povisio kaznu zatvora) predstavlja povredu načela jednakosti oružja i prava na kontradiktorni postupak.⁶⁵ Također, sud je imao dužnost osigurati nazočnost okrivljenika na žalbenoj sjednici vijeća ako je to okrivljenik tražio, iako prema tada važećem zakonskom uređenju sud to nije bio obvezan. Naime, Vrhovni sud ispitivao je činjenična i pravna pitanja te je preinačio odluku o kazni pa je, napose s obzirom na važnost za podnositelja pitanja o kojima je raspravljao, ESLJP zaključio da je podnositelj zahtjeva trebao moći "sam se osobno braniti", u skladu s člankom 6. stavkom 3. točkom c) Konvencije. Kada je žalbeni sud pozvan u potpunosti procijeniti krivnju ili nevinost nekog podnositelja u vezi s optužbama koje su protiv njega podnesene u pogledu ne samo argumenata koje je on naveo pred prvostupanjskim sudom nego i u pogledu argumenata koji su se odnosili na navodne propuste tog suda da utvrdi sve relevantne činjenice i ispravno primijeni odgovarajuće materijalne i postupovne propise, potrebna je, kao pitanje pravičnosti, prisutnost okrivljenika na sjednici žalbenog vijeća.⁶⁶

U predmetu *Topić protiv Hrvatske*⁶⁷ ESLJP presudio je da je došlo do povrede članka 6. stavaka 1. i 3. točke d) Konvencije jer sud nije ispitao svjedoke koji su možda mogli potvrditi podnositeljevu verziju događaja, što bi eventualno dovelo do njegovog oslobađanja, te zato što sud nije dostatno obrazložio svoju odluku kojom je odbio ispitivanje tih svjedoka.⁶⁸ Načelnu neprihvatljivost odbijanja baš svih dokaznih prijedloga obrane, kao oblik narušavanja načela jednakosti oružja i povrede članka 6. stavka 1. Konvencije, dobro ilustrira predmet *Horvatić protiv Hrvatske*.⁶⁹

⁶⁵ Vidi i predmete *Kliba protiv Hrvatske* (presuda, 18. travnja 2019., zahtjev br. 30375/16), *Lonić protiv Hrvatske* (presuda, 4. prosinca 2014., zahtjev br. 8067/12), *Bosak i drugi protiv Hrvatske* (presuda, 6. lipnja 2019., zahtjev br. 40429/14 i dr.) te *Romić i drugi protiv Hrvatske* (presuda, 14. svibnja 2020., zahtjev br. 22238/13 i dr.). S druge strane, u predmetu *Šimundić protiv Hrvatske* (odluka o nedopuštenosti, 26. ožujka 2019., zahtjev br. 22388/16) ESLJP smatrao je da je zahtjev podnositelja očigledno neosnovan i odbacio ga je jer podnesak nadležnog državnog odvjetništva nije sadržavao nikakvo mišljenje ili prijedlog vezan za podnositeljev predmet nego je bio tehničke prirode, bez ikakvih pravnih primjedbi glede kojih bi postojala potreba podnositeljevog komentiranja. Naime, podnesak u kojem je državno odvjetništvo navelo samo to da spis predmeta nakon pregleda žalbi stranaka vraća nadležnom sudu ne može ni teoretski predstavljati povredu načela jednakosti oružja i kontradiktornosti postupka.

⁶⁶ Istovjetno stajalište ESLJP izrazio je i u predmetima *Lonić protiv Hrvatske* te *Romić i drugi protiv Hrvatske*, *ibid.* Vidi i predmete *Grubić protiv Hrvatske* (presuda, 18. ožujka 2021., zahtjev br. 33602/17), *Kraljević Gudelj i drugi protiv Hrvatske* (presuda, 10. lipnja 2021., zahtjev br. 42411/16 i dr.), *Pejkić protiv Hrvatske* (presuda, 17. siječnja 2023., zahtjev br. 49922/16) i *Blagajac protiv Hrvatske* (presuda, 9. svibnja 2023., zahtjev br. 50236/16).

⁶⁷ Presuda, 11. srpnja 2017., zahtjev br. 51249/11.

⁶⁸ Presuda, 10. listopada 2013., zahtjev br. 51355/10.

⁶⁹ Suprotno tomu, u predmetu *Bosak i drugi protiv Hrvatske*, *op. cit.* (bilj. 66) ESLJP je, primjenjujući *Murtazaliyeva test* glede nepozivanja dva svjedoka obrane u odnosu na jednog od podnositelja zaključio da je obrazloženje raspravnog suda bilo odgovarajuće i primjereno okolnostima predmeta te nepozivanje nije dovelo u pitanje ukupnu pravičnost postupka.

⁷⁰ Presuda, 17. listopada 2013., zahtjev br. 36044/09, §§ 84. - 86.

U predmetu *Matanović protiv Hrvatske*⁷⁰ ESLJP utvrdio je da nije došlo do povrede jednakosti oružja jer su podnositelju, iako mu nisu dane kopije snimki razgovora kao dokaza protiv njega, bili dostupni transkripti tih snimki i te su snimke slušane na raspravi. Što se tiče druge kategorije predmetnih snimki razgovora (uvrštenih u spis predmeta, ali nekorištenih za podnositeljevu osudu), ESLJP naveo je da podnositelj nije iznio nikakav razlog zbog kojeg bi te snimke bile važne za njegovu obranu. Stoga je ESLJP zaključio da niti u pogledu tih snimki nije došlo do povrede prava na jednakost oružja. Glede treće kategorije snimki (onih koje po odluci državnog odvjetništva nisu uključene u spis predmeta) ESLJP presudio je da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije ocijenivši da diskrecijska ovlast državnog odvjetništva da odlučuje o tome koji su dokazi bitni za predmet, a koji nisu – u sustavima poput hrvatskog, u kojima su tijela kaznenog progona zakonski dužna uzeti u obzir činjenice i za i protiv osumnjičenika – bez postupovnih jamstava nije u skladu s pravom na pravično suđenje.⁷¹

U predmetu *Oravec protiv Hrvatske*⁷² ESLJP je u kontekstu članka 5. stavka 4. Konvencije, među ostalim, ponovio da njegove odredbe ne obvezuju države ugovornice da uspostave drugu razinu nadležnosti za ispitivanje zakonitosti istražnog zatvora i za saslušanje zahtjeva za puštanje na slobodu, ali država može uspostaviti takav sustav, no tada mora, u načelu, osobama protiv kojih je određen istražni zatvor dati ista jamstva u žalbenom postupku kao i u prvostupanjskom postupku. ESLJP nadalje je primijetio da u vrijeme podnošenja žalbe državnog odvjetništva podnositelj nije bio u istražnom zatvoru jer je on bio ukinut prvostupanjskim rješenjem istražnog suca i podnositelj je bio opušten na slobodu. Međutim, državno odvjetništvo podnijelo je žalbu protiv tog rješenja tražeći njegovo ukidanje. U slučaju odbijanja žalbe državnog odvjetništva rješenje o puštanju podnositelja na slobodu postalo bi pravomoćno, ali budući da je žalba usvojena, podnositelj je ponovno odveden u istražni zatvor. Žalba je zbog toga predstavljala nastavak postupka koji se odnosio na zakonitost pritvora podnositelja zahtjeva. ESLJP naveo je da smatra da je ishod žalbenog postupka bio presudan čimbenik u odlučivanju o zakonitosti pritvora podnositelja, bez obzira je li točno u to vrijeme podnositelj zahtjeva bio u istražnom zatvoru ili nije. Sud koji razmatra žalbu protiv odluke vezane uz pritvor mora pružiti jamstva sudskog postupka; taj postupak mora biti kontradiktoran i mora uvijek osigurati jednakost oružja između tužitelja i pritvorene osobe. U tom su slučaju u žalbi protiv rješenja istražnog suca kojim se nalaže puštanje podnositelja na slobodu bili navedeni brojni razlozi za određivanje pritvora, ali obrana nije bila obaviještena o toj žalbi pa nije imala priliku odgovoriti na tvrdnje koje je iznijelo tužiteljstvo. Štoviše, naveo je nadalje ESLJP, sudsko izvanraspravno vijeće koje je produljilo pritvor, učinilo je to na zatvorenoj sjednici bez obavještavanja, a kamoli pozivanja podnositelja ili njegova branitelja. Budući da obrana nije mogla iznijeti nikakve pisane ili usmene tvrdnje sudu, ESLJP utvrdio je da podnositelj nije mogao učinkovito ostvariti svoja prava na obranu te je na temelju toga ocijenio da je došlo do povrede članka 5. stavka 4. Konvencije sa stajališta načela jednakosti oružja.

5. Istraživanje prakse Ustavnog suda u predmetnoj materiji

⁷⁰ *Op. cit.* (bilj. 34).

⁷¹ Vidi bilj. 37. i tekst uz koji je ona vezana.

⁷² Presuda, 11. srpnja 2017., zahtjev br. 51249/11.

5.1. Metodologija provedenog istraživanja ustavnosudske prakse

Praksa je pretražena u internoj ustavnosudskoj podatkovnoj bazi. Upotrijebljeni algoritam (korijeni ključnih riječi) bio je "istražn* zatvo*" i "jednakos* oružja" odnosno "istražn* zatvo*" i "kontradiktorn*". Iz uzorka su izbačeni "akcidentalni" rezultati (njih 110)⁷³. U razmatranje su uzete sve odluke od osamostaljenja Hrvatske od bivše Jugoslavije do 31. listopada 2025., no treba imati u vidu razvoj ustavnosudske prakse jer je tek 2. prosinca 1998. u predmetu broj: U–III–1162/1997⁷⁴ donesena odluka kojom je Ustavni sud odlučio da su ustavne tužbe protiv (tadašnjih) pritvorskih odluka dopuštene.

5.2. Istraživanje ustavnosudske prakse

Broj "pogodaka" navedenim algoritmom treba relativizirati jer se veliki dio rezultata tiče isključivo problematičnog dijela "obrasca" u odlukama Ustavnog suda., ali u dijelu njih sadržani su i elementi relevantni za predmetno istraživanje. Naime, u čak 57 odluka (dakle, nešto malo više od polovice od 110 ukupnih odluka)⁷⁵ moguće je naći formulaciju koja, uz manje varijacije u pojedinim slučajevima, glasi: "Odluku o kaznenoj dogovornosti optuženika, stupnju krivnje i pravnoj kvalifikaciji kaznenih djela, ocjenjujući sve izvedene dokaze pojedinačno i u njihovoj ukupnosti, donijet će raspravni sud nakon provedenog kontradiktornog postupka". Problem s tim navodom je što se on može shvatiti na način da, makar i nehotice, implicira da postupak odlučivanja o određivanju istražnog zatvora nije kontradiktoran, što naravno nije točno.⁷⁶ Problem je

⁷³ Najčešće je bila riječ o dovršenim kaznenim postupcima u kojima su osporavane presude.

⁷⁴ Odluke i rješenja Ustavnog suda za koje nije navedeno da su objavljene u Narodnim novinama nalaze se ili na internetskoj stranici Ustavnog suda (<http://www.usud.hr/hr/praksa-ustavnog-suda>) ili u arhivi Ustavnog suda.

⁷⁵ Riječ je o odlukama donesenim u sljedećim predmetima (svi imaju signaturu U–III–): 2250/2020, 2267/2020, 2514/2020, 3530/2020, 3976/2020, 4745/2020, 5208/2020, 6037/2020, 123/2021, 315/2021, 612/2021, 1007/2021, 2244/2021, 3315/2021, 4177/2021, 4449/2021, 5270/2021, 3111/2022, 3373/2022, 3670/2022, 3805/2022, 3806/2022, 4447/2022, 4597/2022, 4672/2022, 4951/2022, 5116/2022, 5976/2022, 6324/2022, 142/2023, 418/2023, 732/2023, 768/2023, 2988/2023, 3167/2023, 3405/2023, 3541/2023, 3586/2023, 3774/2023, 3792/2023, 4086/2023, 4623/2023, 4725/2023, 5039/2023, 104/2024, 1941/2024, 1999/2024, 2154/2024, 2574/2024, 3478/2024, 45/2025, 242/2025, 1645/2025, 2064/2025, 3049/2025, 3457/2025, 3519/2025. Pri nabrojanju je radi izbjegavanja opterećivanja teksta izostavljeno preciziranje je li riječ o odlukama i/ili rješenjima, a zbog istog razloga su izostavljeni i datumi njihovog donošenja. U svakoj od godina, uključujući i prvih deset mjeseci 2025., riječ je o nezanemarivom broju.

⁷⁶ Dovoljno je u tom pogledu uputiti na sljedeće odredbe članka 129. Zakona o kaznenom postupku ("Narodne novine" br. 152/08., 76/09., 80/11., 121/11. - pročišćeni tekst, 91/12. - odluka USRH broj: U-I-448/2009 i dr., 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17., 126/19., 80/22., 36/24. i 72/25.; u daljnjem tekstu: ZKP/08):

"(1) O određivanju, produljenju i ukidanju istražnog zatvora odlučuje sud na nejavnom usmenom ročištu. (...) (3) Obje stranke će na ročištu izložiti svoja stajališta o istražnom zatvoru, a prema potrebi i o visini jamstva. Prvo govori državni odvjetnik, zatim okrivljenik i njegov branitelj. Obje stranke imaju pravo na odgovor. Sud određuje koji će se dokazi izvesti i njihov redoslijed. Sud može na prijedlog stranaka ili po službenoj dužnosti izvesti dokaze koje smatra potrebnima za

tim izraženiji što Ustavni sud, u onom dijelu tih odluka u kojima podnositelji ističu povredu postupovnih jamstava, najčešće ističe i formulaciju: "i u prvom stupnju i u postupku po žalbi postupak mora biti kontradiktoran i mora uvijek osigurati jednakost oružja između stranaka, odnosno između državnog odvjetništva i osobe protiv koje je istražni zatvor određen". Stoga bi bilo poželjno napustiti isticanje kontradiktornosti postupka u prvoj od navedenih formulacija.

5.3. Prvo razdoblje

Početno razdoblje trajalo je gotovo devet godina: od donošenja prve odluke Ustavnog suda glede u ovom radu razmatrane materije 13. srpnja 2010 u predmetu broj: U–III–3305/2010 do ugrubo sredine 2019.⁷⁷ U točki 2. obrazloženja te odluke navedeno je da podnositelj, među ostalim, "obrazlaže povredu članka 29. Ustava (članak 6. Europske konvencije) ističući da mu je povrijeđeno (...) pravo na (...) jednakost oružja". Međutim, odbijajući njegovu ustavnu tužbu, Ustavni sud se u obrazloženju svoje odluke nije dalje bavio tim pitanjem, pa makar na način da je naveo da je riječ o paušalnom, ničim dalje obrazloženom podnositeljevom prigovoru. Sljedeći je predmet broj: U–III–976/2011, u kojem su odluka i rješenje doneseni 1. ožujka 2011. Iz obrazloženja ustavnosudske odluke i rješenja vidljivo je da je drugostupanjskim rješenjem od 10. veljače 2011. odbijena podnositeljeva žalba protiv prvostupanjskog rješenja od 5. siječnja 2011., kojim je podnositelju produljen istražni zatvor. Podnositelj je u ustavnoj tužbi naveo da od 28. prosinca 2010. do 14. veljače 2011. ni on ni njegov branitelj nisu imali pravo uvida u predmetni spis, ali Ustavni sud na taj prigovor nije uopće odgovorio. Sljedeće godine (2012.) nije bilo ustavnih tužbi glede predmetne materije. Nakon toga se u odluci broj: U–III–1739/2013 od 11. travnja 2013. podnositelj, po svemu sudeći, paušalno poziva na povredu načela jednakosti oružja (navodeći da "je u postupku realizacije pravnih lijekova, kroz uporedo uspostavljeno načelo jednakosti oružja, onemogućen učinkovito osporavati razloge na kojima se utemeljuje ne samo prvostupanjska već i drugostupanjska rješidba"), a Ustavni sud ne navodi dalje ništa. Nakon toga, u daljnjem tijeku 2013. te cijelu 2014., 2015. i 2016. nije bilo nijedne ustavne tužbe koja bi sadržavala prigovore podnositelja glede predmetne materije.

Sljedeće 2017. Ustavni sud je odlučio o četiri predmeta te materije. U prvom od njih (po redoslijedu donošenja odluke) nije korespondirao s biti podnositeljeva prigovora glede povrede načela kontradiktornosti.⁷⁸ Drugi od njih ticao se (ne)primjerenosti

donošenje odluke o istražnom zatvoru i jamstvu. Stranke mogu svjedocima postavljati pitanja i stavljati primjedbe na provedene dokaze. Okrivljenik i njegov branitelj imaju pravo zadnji govoriti. Odluku o istražnom zatvoru sud usmeno objavljuje na završetku ročišta. (...)"

⁷⁷ To je razdoblje obilježeno malim brojem predmeta koji se bave predmetnom problematikom i uvjetovano je dobrim dijelom i izostankom (dostatno obrazloženih) upućivanja u ustavnim tužbama podnositelja na takve povrede. Polazeći od navedenog, u početnom će razdoblju ukratko kronološki biti prikazane odluke donesene u razmatranoj materiji, dok će u drugom razdoblju te odluke biti grupirane u cjeline sa zajedničkom srodnom tematikom.

⁷⁸ Odluka broj: U–III–3339/2017 od 3. kolovoza 2017. Podnositelj je prigovorio "da mu nije omogućen uvid u rezultate provedenih posebnih dokaznih radnji", a Ustavni sud je naveo da je

trenutka upućivanja i (ne)dostavljanja poziva branitelju na sjednicu vijeća na kojoj odlučeno o produljenju istražnog zatvora podnositelju i u njemu je Ustavni sud donekle korespondirao s podnositeljevim prigovorom, ali ne uzimajući (dovoljno) u obzir okolnosti slučaja.⁷⁹ U odlukama u predmetima broj: U-III-4902/2017 i broj: U-III-4903/2017, obje od 14. prosinca 2017., podnositelji su se paušalno pozvali na načelo jednakosti oružja, a Ustavni sud je samo istaknuo te prigovore, ali nije konstatirao da su paušalni. U jedinom predmetu iz 2018. podnositeljica je u ustavnoj tužbi navela da joj je "povrijeđeno pravo na 'jednakost oružja' jer (...) nije imala mogućnost predlagati osobu vještaka". Ustavni sud to ispravno nije smatrao relevantnim samim po sebi.⁸⁰ Ustavni sud ispravno je postupio i odbivši ustavnu tužbu glede povrede načela kontradiktornosti u predmetu u kojem sjednici drugostupanjskog vijeća nije prisustvovao nitko iz državnog odvjetništva, ocijenivši nebitnim to što joj nije prisustvovao ni podnositelj branitelj.⁸¹

5.4. Drugo razdoblje

sudac istrage održao ročište "u skladu s člankom 129. ZKP-a, na kojem je prisustvovao podnositelj zajedno sa svojim braniteljem" pa je navedeni prigovor neosnovan.

⁷⁹ Odluka broj: U-III-2565/2017 od 28. studenoga 2017. U tom smislu Ustavni sud je u bitnome naveo:

"5.2. U ustavnoj tužbi podnositeljica je istaknula i prigovor (...) da su 'pozivi poslani branitelju ex offo sat i pol prije održavanja sjednice optužnog vijeća, što svakako nije primjereni rok za obavještanje o održavanju ročišta, a da pri tome prvostupanjski sud nije imao potvrdu da je branitelj vidio poslane pozive'.

U odnosu na navedeni prigovor Županijski sud u Zadru zaključio je da podnositeljici nije povrijeđeno pravo obrane činjenicom što je na ročište braniteljica pozvana putem telekomunikacijskih sredstava, i to putem e-maila i fax-a, a što je sukladno članku 169. stavku 1. točki 5. ZKP-a/08. Ustavni sud napominje da se u konkretnom slučaju radi o istražnozastupskom predmetu koji sam po sebi zahtjeva žurno i učinkovito postupanje, što je braniteljici bilo poznato pa je bila dužna organizirati rad svog odvjetničkog ureda na način da bude na vrijeme obaviještena o pristiglom e-mailu odnosno fax-u. S obzirom na navedeno, kao i same okolnosti konkretnog slučaja (pobliže opisane u točki 2.1. odluke) Ustavni sud ocjenjuje i ovaj prigovor podnositeljice ustavnopravno neosnovanim."

Međutim, s time se opravdano nije suglasio dio sudaca u svojim izdvojenim mišljenjima. Vidi zajedničko izdvojeno nesuglasno mišljenje sutkinje Lovorke Kušan i suca Gorana Selanca te nesuglasno izdvojeno mišljenje sutkinje Ingrid Antičević Marinović. U potonjem izdvojenom mišljenju sljedećim je riječima jezgrovitno izražena bit pogrešnog većinskog stajališta: "Primjerenom roku imanentan je razumno predvidivi učinak; rok koji iziskuje trenutačnu reakciju sudionika u postupku nikako ne može biti primjeren. Posebna marnost i brzina u provođenju radnji u ovakvoj vrsti predmeta ne može imati takvu akceleracijsku prirodu da se samoj radnji u postupku - dostavi poziva za ročište oduzima njezin smisao, a to je da adresat sazna za sadržaj poziva. Nadalje, adresatu također treba omogućiti da pravovremeno reagira na poziv, jer čak i samo saznanje za sadržaj poziva bez ostavljanja dovoljno vremena za odaziv, ukazuje na suviše formalističko postupanje suda koje je u neskladu sa zahtjevima pravičnog suđenja. Drugim riječima, zahtjev efikasnosti nikada ne može ići na štetu temeljnih prava sudionika u postupku."

⁸⁰ Odluka broj: U-III-4077/2018 od 28. studenoga 2018..

⁸¹ Odluka broj: U-III-240/2019 od 31. siječnja 2019.

5.4.1. Pravo na dostavljanje žalbe državnog odvjetnika okrivljeniku, pozivanje okrivljenika i njegovog branitelja na sjednicu izvanraspravnog žalbenog vijeća i uzimanje u obzir okrivljenikovog i braniteljevog odgovora na žalbu

Ovo je najbrojnija skupina srodnih predmeta razmatrane materije.⁸² Već u prvom od njih Ustavni sud ispravno je primijenio stajališta ESLJP-a iz predmeta *Oravec protiv Hrvatske*⁸³ na okolnosti slučaja, ocjenjujući da su okolnosti tih predmeta u bitnome istovjetne te je usvojio ustavnu tužbu, ukinuo drugostupanjsko rješenje i vratio predmet žalbenom vijeću na ponovni postupak.⁸⁴ Stajališta iz tog predmeta ESLJP-a Ustavni sud

⁸² U dijelu svojih odluka Ustavni sud se nije bavio tim pitanjima zbog raznih opravdanih razloga. Jedan od njih je predmet u kojem podnositelj, u skladu s načelom supsidijarnosti ustavnosudske zaštite, nije prije podnošenja ustavne tužbe iscrpio prethodni dopušteni pravni put. U tom je predmetu u odluci broj: U–III–3530/2020 od 2. rujna 2020. Ustavni sud naveo da podnositelj nije u žalbi isticao prigovore povreda načela kontradiktornosti i jednakosti oružja. Isto, *mutatis mutandis*, vrijedi i za odluku u predmetu broj: U–III–2200/2020 od 28. svibnja 2020. U druga dva predmeta Ustavni sud je otklonio prigovore kao paušalne (odluke broj: U–III–3976/2020 od 14. rujna 2020. i broj: U–III–2064/2025 od 11. lipnja 2025.). U daljnjem predmetu meritorno je odbacio ustavnu tužbu podnositelja koji je smatrao da mu je povrijeđeno načelo kontradiktornosti jer mu nije dostavljena žalba državnog odvjetnika jer je utvrđeno suprotno te da je podnositeljev odgovor na žalbu dostavljen nadležnom sudu (rješenje broj: U–III–988/2025 od 7. svibnja 2025.). U daljnja dva predmeta Ustavni sud nije se bavio prigovorima podnositelja jer ni na dan donošenja osporenog rješenja ni na dan donošenja predmetnih rješenja Ustavnog suda podnositelji nisu bili lišeni osobne slobode (rješenja broj: U–III–3531/2020 i broj: U–III–3617/2020, oba od 26. studenoga 2020.). Za neprihvatljivost takvog stajališta generalno vidi detaljno u: Gregori Graovac, *Nadležnost Ustavnog suda Republike Hrvatske ratione materiae glede istražnozatvorskih ustavnih tužbi*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, 24:1/2017, str. 130. – 132. U ovu "skupinu predmeta" valja na određeni način pribrojiti i one koji su obuhvaćeni u dvije odluke od 18. srpnja 2019. u kojima se Ustavni sud bavio razmatranom materijom, ali je riječ o predmetima na, u tom dijelu, granici meritornog odbačaja. Jedan od njih je broj: U–III–2624/2019, a u drugom je riječ o zajedničkoj odluci u predmetu broj: U–III–2777/2019 i još dva druga predmeta. Tim predmetima je zajedničko to što je podnositeljima i njihovim braniteljima bilo omogućeno ne samo iznositi argumente, što su branitelji čak činili nekoliko sati bez ograničenja, nego i stavljati primjedbe na argumente optužbe, a što je i činjeno pa je bila riječ o očito neosnovanim prigovorima. Konačno, tu "spada" i odluka broj: U–III–3957/2020 od 22. rujna 2020. Njome je, među ostalim, utvrđeno da predmetni sud nije udovoljio zahtjevima kontradiktornosti postupka i jednakosti oružja jer prvostupanjsko rješenje nije uredno dostavio branitelju podnositelja ustavne tužbe. Međutim, kad se pogledaju okolnosti slučaja, ispada da je u konačnici dostavom tog rješenja omogućena i kontradiktornost i jednakost oružja, ali je to bilo toliko zakašnjelo da je, čini se, zapravo povrijeđeno ustavno pravo iz članka 24. stavka 3. Ustava u aspektu odlučivanja bez odgode o žalbi protiv odluke o lišavanju osobne slobode, neovisno o brzini samog odlučivanja o žalbi jer to pravo krši i ("potpuno") zakašnjelo dostavljanje prvostupanjske odluke budući da prije njezine dostave žalba nije uopće moguća.

⁸³ Vidi bilj. 72 i dio teksta za koji je ona vezana.

⁸⁴ Odluka broj: U–III–2518/2019 od 19. lipnja 2019. Niti podnositelju niti njegovom branitelju nije bila pravovremeno dostavljena žalba državnog odvjetništva protiv prvostupanjskog rješenja niti su bili pozvani na žalbeni sjednicu na kojoj je prvostupanjsko rješenje preinačeno na način da je podnositelju određen istražni zatvor. Slična situacija s ukidanjem drugostupanjskog rješenja vidljiva je i iz odluke broj: U–III–5166/2022 od 27. rujna 2022., u predmetu u kojem žalba

primijenio je i u dijelom sličnoj situaciji u predmetu u kojem je podnositelj na vrijeme podnio odgovor na žalbu, ali isti nije uložen u spis predmeta prije održavanja sjednice žalbenog vijeća.⁸⁵ Tome je donekle slična situacija ukidanja drugostupanjskog rješenja u predmetu u kojem je podnositeljev branitelj žalbu državnog odvjetnika primio isti dan kada je održana drugostupanjska sjednica, a podnositelj je zbog neuredne dostave nije ni primio pa se, po ocjeni Ustavnog suda, ne može smatrati da je obrana imala razumno vrijeme za davanje odgovora na žalbu državnog odvjetnika, a vremenski nije bilo moguće ni tražiti poziv na sjednicu, s obzirom na to da je ista već bila održana te je na toj sjednici doneseno osporeno rješenje kojim se podnositelju oduzima sloboda (prvostupanjskim rješenjem bio je odbijen prijedlog za određivanje istražnog zatvora te su podnositelju bile određene mjere opreza).⁸⁶

državnog odvjetnika podnositelju nije ni dostavljena na odgovor ni prevedena na gruzijski jezik, pri čemu ni podnositelj ni branitelj nisu pozvani na sjednicu žalbenog vijeća na kojoj je podnositelju povećan iznos jamčevine. Za izdvojeno nesuglasno mišljenje suca Branka Brkića vidi, *mutatis mutandis*, sljedeću bilj. 85.

⁸⁵ Odluka broj: U–III–723/2020 od 5. ožujka 2020. U predmetu u kojem je donio odluku broj: U–III–1254/2020 od 29. travnja 2020. Ustavni sud utvrdio je "da Županijski sud u Osijeku nije udovoljio zahtjevima kontradiktornosti postupka i jednakosti oružja jer žalbu Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta podnesenu protiv rješenja tog suda broj: Kv I–Us–4/2020–8 od 27. siječnja 2020., prije žalbenog rješavanja na drugostupanjskom sudu, nije dostavio na odgovor podnositelju ustavne tužbe (...), koji se nalazi u istražnom zatvoru Zatvora u Osijeku i time mu je povrijedio pravo zajamčeno člankom 24. stavkom 3. Ustava (...)". Razlog zašto Ustavni sud nije ukinuo osporeni akt (kojim je preinačeno prvostupanjsko rješenje na način da je ukinuta njime određena mogućnost zamjene istražnog zatvora jamstvom) je što osporeni akt u vrijeme donošenja odluke Ustavnog suda više nije bio na snazi (vidi članak 76. stavak 3. Ustavnog zakona). Varijaciju te situacije predstavljaju i odluke broj: U–III–3616/2020 od 20. listopada 2020. i broj: U–III–4117/2022 od 27. rujna 2022., u kojima su također utvrđene iste povrede u predmetima u kojima nije bila riječ o jamstvu nego o mjerama opreza. Ustavni sud je u prvom od navedenih predmeta naveo da je, nakon što je drugostupanjski ukinuo pobijano rješenje, pred prvostupanjskim sudom održana sjednica na kojoj su bili prisutni i podnositelj i njegova braniteljica, te su imali mogućnost iznijeti sve argumente koji se tiču ponovnog određivanja istražnog zatvora podnositelju, pa je u odnosu na rješenje doneseno nakon toga udovoljeno zahtjevu kontradiktornosti postupka, zbog čega nema razloga za ukidanje tog rješenja zbog postupovnih razloga. Polazeći, između ostalog i od potonjeg te od načelnih stajališta o žurnosti žalbenog postupka, sudac Branko Brkić izdvojio je nesuglasno mišljenje. U drugom od navedenih predmeta žalbeni sud je odlučivao bez da je odgovor na žalbu bio uložen u predmetni spis. Sudac Branko Brkić je i u tom predmetu izdvojio nesuglasno mišljenje uz, *mutatis mutandis*, u bitnome iste razloge kao i u prethodno navedenom predmetu. Isti obrazac kao u prethodno navedenim odlukama primijenjen je i u odluci broj: U–III–4787/2020 od 15. prosinca 2020. (varijacija s određivanjem istražnog zatvora i na temelju dodatne istražnozatvorske osnove za koju je pledirano u žalbi). Ustavni sud naknadno je prešutno izmijenio praksu u tom pogledu u rješenju broj: U–III–7020/2022 od 1. veljače 2023. navodeći da kad se utvrdi da se podnositelj ustavne tužbe zakonito nalazi u istražnom zatvoru po jednoj istražnozatvorskoj osnovi, okolnost što možda postoje propusti vezani uz ostale istražnozatvorske osnove, ne čini lišenje slobode ni nezakonitim, ni protivnim zahtjevima koji proizlaze iz članka 22. Ustava.

⁸⁶ Odluka broj: U–III–5357/2022 od 4. listopada 2022. Povreda je utvrđena i u situaciji u kojoj žalbeno vijeće nije pričekalo da prođe rok u kojem je okrivljeniku bilo dopušteno podnijeti odgovor na žalbu (odluka broj: U–III–989/2025 od 29. travnja 2025.).

S druge strane, Ustavni sud odbio je ustavnu tužbu podnositelja u dijelu u kojem je prigovarao da nije imao mogućnosti učinkovito se očitovati o navodima žalbe državnog odvjetnika jer je o toj žalbi odlučeno prije nego što je on podnio odgovor na nju. Ta žalba bitno je utjecala na odluku o produljenju istražnog zatvora jer je drugostupanjskim rješenjem preinačeno prvostupanjsko rješenje na način da je utvrđeno da osim opasnosti od bijega, na strani podnositelja postoji i opasnost od ponavljanja djela pa nije bilo moguće istražni zatvor zamijeniti jamstvom. Argumentacija Ustavnog suda sastojala se u tome da navodi iz podnositeljevog odgovora na žalbu ne bi ni na koji način utjecali na donošenje drugačije drugostupanjske odluke jer su se ograničavali na usporedbu podnositeljeve situacije sa situacijom drugog okrivljenika u drugom nepovezanim kaznenom postupku. Štoviše, takav je prigovor podnositelj u ustavnoj tužbi istaknuo i u odnosu na suokrivljenike u istom kaznenom postupku, no on je otklonjen u točki 17. obrazloženja predmetne odluke, a njegov je identičan prigovor već otklonjen i u odluci Ustavnog suda broj: U–III–4617/2022 (točka 5.14.), zbog čega je bio svjestan neosnovanosti takvog prigovora. Ustavni sud ocijenio je da podnositelju nije nastala šteta zbog činjenice da drugostupanjski sud pri donošenju odluke nije razmatrao njegove navode iz odgovora na žalbu, za koje je podnositelj već znao da su neosnovani.

Ustavni sud ispravno je odbio i ustavne tužbe trojice podnositelja (u spojenim predmetima šesterice podnositelja) koji su neosnovano tvrdili da je došlo do povrede načela kontradiktornosti i jednakosti oružja zbog toga što im prije održavanja sjednice žalbenog vijeća nije dostavljena žalba državnog odvjetništva niti su pozvani na sjednicu tog vijeća, pri čemu su se dvojica od njih pozivala na prethodno navedenu odluku Ustavnog suda broj: U–III–2518/2019. Naime, Ustavni sud utvrdio je da je žalba državnog odvjetnika pravovremeno dostavljena i podnositeljima i njihovim braniteljima (pa su bili upoznati sa sadržajem žalbe koju je protiv rješenja suca istrage kojim je odbijen prijedlog za produljenje istražnog zatvora podnio državni odvjetnik), ali ni podnositelji osobno ni njihovi branitelji nisu podnijeli odgovore na žalbu niti prijedlog da ih se pozove na sjednicu žalbenog vijeća.⁸⁷

Ustavni sud ispravno je odbio i ustavnu tužbu podnositelja koji je tvrdio da je bio nazočan sjednici žalbenog vijeća putem video uređaja, ali nije prihvaćen njegov zahtjev da mu se osigura i osobna nazočnost. U tom je smislu Ustavni sud u bitnome naveo da su predmetnoj sjednici bili osobno prisutni i svoja izlaganja iznijeli zamjenica državnog odvjetnika i branitelj podnositelja, dok je podnositelj bio prisutan putem konferencijskog uređaja i nije imao ništa za dodati nego se pridružio izlaganju svog branitelja.⁸⁸

⁸⁷ Odluka broj: U–III–4719/2019 i dr. od 18. prosinca 2019. Vidi bilj. 84 za odluku broj: U–III–2518/2019.

⁸⁸ Odluka broj: U–III–125/2020 od 3. veljače 2020. Ustavni sud je tomu pridodao da podnositelj tijekom sjednice nije imao prigovore na sudjelovanje putem video-veze niti na rad predmetnog sustava video-veze tijekom održavanja javnog dijela sjednice žalbenog vijeća te je mogao uredno pratiti izlaganja suca izvjestitelja, zamjenice glavnog državnog odvjetnika i branitelja, čime je udovoljeno zahtjevima kontradiktornosti postupka. Osim toga, navedeno postupanje omogućilo je vijeću žalbenog suda da osobno upozna podnositelja i ocijeni njegovo držanje pred sudom, što je jedna od glavnih svrha zahtjeva za prisutnošću istražnog zatvorenika ročištu na kojem se odlučuje o istražnom zatvoru. Ista situacija zastupljena je i u odluci broj: U–III–315/2021 od 24. veljače

Nadalje, Ustavni sud ispravno je odbio i ustavnu tužbu podnositelja koji je u prigovorima naveo da on i njegov branitelj nisu bili ni pozvani ni obaviješteni o održavanju sjednice žalbenog vijeća te da je ista protivno zakonu održana u njihovoj odsutnosti usprkos tome što je u odgovoru na žalbu predložio Visokom kaznenom sudu da ga obavijesti o održavanju žalbene sjednice, navodeći i to da se Visoki kazneni sud nijednom riječju nije referirao na sadržaj njegovog odgovora na žalbu državnog odvjetnika nego je samo utvrdio da je taj odgovor podnesen po branitelju pa je izvjesno da njegovi argumenti izneseni u odgovoru na žalbu nisu ni razmotreni od strane žalbenog suda. Ustavni sud je na te prigovore odgovorio navodeći da je podnositelj zaprimio žalbu državnog odvjetnika i podnio svoj odgovor, a na sjednicu žalbenog vijeća nije ni pozvana ni pristupila ni jedna strana pa nepozivanjem na sjednicu drugostupanjskog vijeća nije doveden u neravnopravan položaj u odnosu na državnog odvjetnika.⁸⁹ Što se tiče podnositeljevog navoda da njegovi argumenti izneseni u odgovoru na žalbu nisu ni razmotreni od strane drugostupanjskog suda, Ustavni sud naveo je da takav neobrazložen podnositeljev zaključak ne proizlazi sam po sebi (automatski) niti je podnositelj svoj zaključak dokazao ostalim navodima ustavne tužbe, niti ga je učinio vjerojatnim. Pri tome je Ustavni sud naglasio da je žalbeni sud, polazeći od sadržaja žalbe, odgovora na žalbu i obrazloženja osporenog drugostupanjskog rješenja (točke 2.2. - 2.4. obrazloženja dotične odluke), implicitno "uzeo u obzir" navode podnositeljevog odgovora na žalbu koje nije sadržajno naveo u tom obrazloženju. Ustavni sud pri tome je posebno

2021. (doduše glede sjednice prvostupanjskog vijeća), s dodatkom da je u toj odluci Ustavni sud otklonio i podnositeljev prigovor da jednakost oružja nije postojala ni uslijed toga što je sud potvrdio činjenice sastavljene u izvješću kojeg je sačinila optužba te je na tom izvješću potom utemeljio svoju odluku. Ustavni sud je pri tome propustio istaknuti da prema stajalištu koje je ESLJP naveo u predmetu *Merabishvili protiv Gruzije* (presuda, Veliko vijeće, 28. studenoga 2017., zahtjev br. 72508/13, § 227.) ništa ne sprječava nacionalne sudbene vlasti da podrže ili ugrade u svoja rješenja argumentaciju tijela koja traže primjenu mjera istražnog zatvora prema okrivljenicima. Pozivanje Ustavnog suda na ta stajališta je u analognom kontekstu uslijedilo u odlukama broj: U-III-5056/2021 od 28. rujna 2021. i broj: U-III-6619/2021 od 6. prosinca 2021.

⁸⁹ Vidi i predmet u kojem također na izvanraspravnu žalbenu sjednicu nije pozvana nijedna strana (odluka broj: U-III-946/2023 od 22. ožujka 2023.). Posebno vidi odluku broj: U-III-3010/2024 od 6. kolovoza 2024. u predmetu u kojem je Ustavni sud iznio proširenu argumentaciju glede razmatrane problematike navevši da je uvidom u žalbu podnositelja protiv rješenja o određivanju istražnog zatvora primijetio da u njoj nisu izneseni drugačiji prigovori od onih koji su izneseni na prvostupanjskoj sjednici, a koji bi zahtijevali da se podnositelj ili njegova braniteljica dodatno usmeno očituju o prigovorima, niti da se radi o prigovorima o kojima državno odvjetništvo nije imalo ranije saznanja jer se isključivo odnose na podnositeljevu ocjenu onih posebnih okolnosti zbog kojih mu je istražni zatvor određen. Stoga prisutnost stranaka na sjednici žalbenog vijeća nije bila potrebna. Drugostupanjskim rješenjem u cijelosti je prihvaćena ocjena suca istrage o postojanju posebnih okolnosti za određivanje istražnog zatvora, pri čemu podnositelj nije niti u žalbi niti u ustavnoj tužbi obrazložio zbog čega smatra da je drugostupanjski sud unatoč tome bio dužan njega i braniteljicu izvijestiti o sjednici. Vidi i odluku broj: U-III-3823/2024 od 22. listopada 2024. u predmetu u kojem je od dostave podnositelju i njegovom branitelju žalbe državnog odvjetnika do održavanja sjednice žalbenog proteklo više od mjesec dana, tijekom kojih je podnositelju i njegovom branitelju bilo moguće očitovati se o navodima iz žalbe, ali oni nisu dostavili očitovanje o žalbenim prigovorima niti zatražili da ih žalbeno vijeće pozove na žalbenu sjednicu vijeća. Ista situacija vidljiva je i u odluci broj: U-III-3845/2024 od 22. listopada 2024.

napomenuo da podnositelj u ustavnoj tužbi navodi da razlozi izneseni u osporenom rješenju, zbog kojih je preinačeno prvostupanjsko rješenje, predstavljaju samo reevalvaciju okolnosti koje je ocijenio i prvostupanjski sud pri ukidanju istražnog zatvora, a te razloge drugostupanjskog suda Ustavni sud ocijenio je ustavnopravno prihvatljivima (vidi točke 7. - 9. obrazloženja te odluke).⁹⁰

5.4.2. Pravo na učinkovitu pomoć branitelja

Ustavni sud je u važnoj odluci broj: U–III–2173/2020 od 24. lipnja 2020.⁹¹ vrlo iscrpno i ispravno analizirao činjenični supstrat predmetnog slučaja i iznio važna pravna stajališta glede materije razmatrane u ovoj cjelini (učinkovite pomoći branitelja kao uvjeta istinske kontradiktornosti i jednakosti oružja). Zbog važnosti, između ostalog, i dijela načelnih stajališta koja se tiču u ovom radu razmatrane materije, ista se, izuzetno, usprkos njihove opširnosti, u pripadajućoj bilješci citiraju u cijelosti.⁹²

⁹⁰ Odluka broj: U–III–380/2023 od 2. veljače 2023. U bitnome ista logika Ustavnog suda zastupljena je i u njegovoj ranijoj odluci broj: U–III–4846/2019 od 18. prosinca 2019. U njoj je, među ostalim, kao i u brojnim prethodnim i naknadnim odlukama navedeno da se sukladno članku 495. ZKP-a/08 na postupak odlučivanja o žalbi na rješenje ne primjenjuju odredbe članka 475. ZKP-a/08, koje propisuju obvezu izvještavanja stranaka o sjednici drugostupanjskog vijeća u povodu odlučivanja o žalbi na presudu kada to stranke pravodobno zatraže, odnosno ako nisu zahtijevale ako bi njihova prisutnost bila korisna za razjašnjenje stvari. Nadalje je navedeno da Ustavni sud primjećuje da se podnositelj u odgovoru na žalbu očitovao na sve navode državnog odvjetnika iznesene u žalbi, ponavljajući sve što je naveo na ročištu od 4. listopada 2019. te da iz tog odgovora ne proizlazi prijedlog da se podnositelja i/ili njegovog branitelja pozove na sjednicu žalbenog vijeća. Također je spomenuto da iz predmetne ustavne tužbe ne proizlazi da je podnositelj naveo neke nove okolnosti nego je samo ponovio razloge (koje bi izložio da ga se pozvalo na sjednicu izvanraspravnog vijeća) koji su se ticali njegove ranije osuđivanosti te činjenicu da je zasnovao radni odnos. Ustavni sud je glede toga naveo da, iako iz obrazloženja osporenog rješenja ne proizlazi navođenje sadržaja podnositeljevog odgovora na žalbu, to ne znači da izvanraspravno vijeće nije bilo upoznato s istim nego je, suprotno podnositeljevim tvrdnjama, zaključilo da u konkretnom slučaju, a s obzirom na način počinjenja kaznenih djela i s obzirom na njegovu raniju osuđivanost, kao odlučne činjenice, postoji potreba daljnje primjene istražnog zatvora. Pri tome je Ustavni sud naglasio da iz žalbe državnog odvjetnika ne proizlazi da je on predlagao da se istražni zatvor produlji na nekim novim okolnostima i razlozima koje ranije nije iznio te da su tvrdnje državnog odvjetnika na kojima se temelji žalba istovjetne onima koje je državno odvjetništvo iznijelo u prijedlogu za produljenje istražnog zatvora, a povodom kojeg prijedloga je i održano ročište 4. listopada 2019., na kojem je prisustvovao i podnositelji i njegov branitelj i na kojem su i osporavali istaknute navode državnog odvjetnika.

⁹¹ "Narodne novine" br. 92/20.

⁹² "9. Branitelj je procesni pomoćnik okrivljenika koji svojim pravnim znanjem i procesnom vještinom pomaže okrivljeniku u pronalaženju i utvrđivanju činjenica u njegovu korist, primjeni propisa koji su za okrivljenika najpovoljniji, te korištenju procesnih prava. Pomaganjem okrivljeniku branitelj uklanja nedostatke stvarnih mogućnosti obrane u usporedbi s državnim odvjetnikom kao ovlaštenim tužiteljem, ostvarujući tako postulat 'jednakosti oružja' i druge

U razmatranom predmetu ranjivog podnositelja ne samo da isti nije imao učinkovitu pomoć predmetne braniteljice nego nije ni saslušan. Podnositelj je, između ostalog, u ustavnoj tužbi tvrdio da s braniteljicom postavljenom po službenoj dužnosti nikada nije razgovarao niti se s njom konzultirao. Iz spisa predmeta bilo je, između ostalog, vidljivo da ona nije ulagala žalbe na rješenja o određenju/produljenju istražnog zatvora podnositelju, nije postavljala pitanja niti predlagala dokaze te je Ustavni sud zaključio da je ona zapravo djelovala samo kao pasivni promatrač predmetnog postupka. Na posljednjem ročištu na kojem se odlučivalo o produljenju mjere istražnog zatvora (na kojem je ujedno zaključena rasprava u postupku utvrđivanja kaznene odgovornosti podnositelja za inkriminirana protupravna djela)⁹³ ta je braniteljica bila prisutna, ali od podnositelja, koji se nalazio u zatvorskoj bolnici, sud je samo dan prije zakazanog ročišta tražio da dostavi potpisanu izjavu da je suglasan da se to ročište održi u njegovoj odsutnosti. U spisu se nalazila kopija dopisa upućenog zatvorskoj bolnici s potpisom podnositelja i rečenicom: "Suglasan sam!".⁹⁴ Uzevši u obzir sve okolnosti razmatranog slučaja, osobito to što se braniteljica na ročištu odrekla prava na žalbu te je rješenje o produljenju istražnog zatvora istoga dana postalo pravomoćno te da generalno gledajući nije odgovarajuće štitila podnositeljeve interese svog tijekom cijelog postupka koji je

elemente načela 'pravičnog suđenja' iz članka 29. stavaka 1. i 2. Ustava i članka 6. stavaka 1. i 3. Konvencije.

U predmetu *Mader protiv Hrvatske* (br. 56185/07, § 160. i 161., presuda od 21. lipnja 2011.) ESLJP je naveo da odgovornost država ugovornica proizlazi iz radnji njihovih tijela, međutim, naglasio je da se odvjetnik, čak i kad je imenovan po službenoj dužnosti, ne može smatrati tijelom države s obzirom na neovisnost odvjetničke profesije od države. Nadalje, ESLJP je naveo da je vođenje predmeta pitanje između okrivljenika i njegovog ili njezinog branitelja, bez obzira je li branitelj imenovan po službenoj dužnosti ili je privatno izabran i plaćen te kao takvo ne može, osim u posebnim okolnostima, dovesti do odgovornosti države. Ipak, imenovanje odvjetnika koji će zastupati stranku u postupku samo po sebi ne osigurava djelotvornost pomoći (*Imbrioscia protiv Švicarske*, presuda od 24. studenoga 1993., § 38., Serija A br. 275) jer mogu postojati okolnosti u kojima država treba postupati i ne smije ostati pasivna, u slučaju kada su problemi u vezi zastupanja izneseni pred nadležne vlasti, a pitanje hoće li se pravno zastupanje moći smatrati praktičnim i djelotvornim ovisit će o okolnostima predmeta, uzevši postupak u cjelini.

Kada se radi o osobama za koje je na temelju nalaza i mišljenja vještaka utvrđeno da su kazneno djelo počinile u stanju nebrojivosti te se protiv tih osoba predlaže određivanje/produljenje mjere prisilnog smještaja u psihijatrijsku ustanovu, država, odnosno sud koji vodi kazneni postupak mora s osobitom pažnjom voditi računa je li pravno zastupanje takvih osoba praktično i djelotvorno, a sam postupak mora biti kontradiktoran da bi interesi osoba s duševnim smetnjama bili stvarno, a ne samo formalno zaštićeni. Pri tome, kontradiktornost postupka pretpostavlja da osobama lišenim slobode mora biti omogućeno prisustvovanje raspravi na kojoj se odlučuje o određivanju prisilnog smještaja, a stvarna zaštita takvih osoba podrazumijeva da osoba lišena slobode ima učinkovitu pravnu pomoć bilo izabranog ili po službenoj dužnosti postavljenog branitelja (usporedi s predmetom *Čutura protiv Hrvatske*, br. 55942/15, § 47., presuda od 10. siječnja 2019.)."

⁹³ Predmetni sud podnositelju je produljio istražni zatvor i presudom i rješenjem od 15. travnja 2025. i posebnim rješenjem od istoga dana.

⁹⁴ Pri tome je Ustavni sud utvrdio da je u situaciji uzrokovanoj virusom COVID-19 ostalo nejasno zašto podnositelj nije mogao biti ispitan putem video linka, kao što je bilo učinjeno na ročištu za odlučivanje o prijedlogu za produljenje istražnog zatvora od 12. prosinca 2019.

prethodio ustavnosudskom postupku, a i s obzirom na već utvrđenu povredu prava na pravično suđenje u odnosu na osporenu presudu, Ustavni sud ocijenio je da je u razmatranom slučaju došlo do povrede postupovnih jamstava u odnosu na pravo na osobnu slobodu podnositelja.⁹⁵

Ustavni sud je pravo na učinkovitu pomoć branitelja ispravno zaštitio i odlukom broj: U–III–5500/2024 od 28. siječnja 2025. U tom predmetu bilo je vidljivo da je bila riječ o neurednoj dostavi poziva branitelju jer u trenutku održavanja ročišta nije istekao osmi dan od dana kojeg je podnositeljev branitelj zaprimio poziv u svoj sigurni elektronički poštanski pretinac. Sudac istrage je ročište ipak odlučio održati, ne zbog toga što je utvrdio da je branitelj izostao nakon uredne dostave poziva nego usprkos neuredne dostave poziva, zasnivajući odluku na zaključku o nemogućnosti uredne dostave uslijed nedostupnosti podnositeljevog branitelja (članak 129. stavak 2. ZKP-a/08).

Ustavni sud primijetio je da je podnositelju istražni zatvor istjecao je 22. studenoga 2024. u 4,30 sati te da iako je to bilo poznato gotovo punih mjesec dana, nadležno državno odvjetništvo zbog nepoznatih je razloga podnijelo sucu istrage prijedlog za njegovo produljenje tek 20. studenoga 2024. (neposredno prije njegovog isteka). Istog tog dana sudac istrage poslao je podnositeljevom branitelju u siguran elektronički poštanski pretinac poziv za ročište za sljedeći dan u 12 sati na kojem će se odlučivati o produljenju istražnog zatvora.⁹⁶ Ustavni sud istaknuo je u tom kontekstu da je sudac istrage dužan pozvati okrivljenikovog branitelja u primjerenom roku prije održavanja ročišta na kojem se odlučuje o produljenju istražnog zatvora te da iako je slanje poziva suca istrage bilo vezano uz vrijeme dostavljanja prijedloga državnog odvjetništva za produljenje istražnog zatvora, kasno dostavljanje prijedloga ne može se staviti na teret okrivljeniku.⁹⁷

Ustavni sud ocijenio je da je zaključak sudova o dopustivosti održavanja ročišta bez prisutnosti podnositeljevog branitelja zbog njegove nedostupnosti proizvoljan jer sud nije uopće, a kamoli ustavnopravno prihvatljivo, obrazložio kako na taj zaključak utječe to što branitelj poziv za ročište nije zaprimio u kratkom vremenu od otpremanja do održavanja ročišta u sigurni elektronički poštanski pretinac. Stoga je Ustavni sud ocijenio da, onemogućivanjem bez relevantnog i dostatnog ustavnopravno prihvatljivog

⁹⁵ Kako bi, između ostalog, učinkovito zaštitio podnositeljevo pravo na osobnu slobodu, Ustavni sud ukinuo je osporene odluke navedene u bilj. 93, predmet vratio nadležnom sudu na ponovni postupak i naložio mu da najkasnije u roku od mjesec dana od dana primitka te odluke Ustavnog suda odluči o potrebi daljnjeg produljenja istražnog zatvora podnositelju te da će donošenjem te odluke osporeno prvostupanjsko rješenje prestati važiti.

⁹⁶ Iz potvrde o otpisku nije bilo vidljivo u koliko je sati poziv otpremljen, što je u slučaju njegovog eventualnog kasnijeg otpremanja istog dana upućivalo na mogućnost da je riječ o iznimno kratkom razdoblju od otpremanja poziva u siguran elektronički pretinac podnositeljevog branitelja (i to čak izvan njegovog "redovnog" radnog vremena) do održavanja ročišta narednog dana u podne.

⁹⁷ Ono što je pak sudac istrage mogao napraviti neovisno o trenutku zaprimanja prijedloga za produljenje istražnog zatvora, primijetio je Ustavni sud, bilo je slanje podnositeljevom branitelju prijedloga za produljenje istražnog zatvora zajedno s pozivom za ročište na kojem će se odlučivati prijedlogu, kako bi branitelj imao dovoljno vremena za pripremu, no sudac istrage to nije učinio niti je u svojem očitovanju naveo eventualne opravdavajuće razloge za to.

obrazloženja podnositelju da mu na ročištu pomaže branitelj kao procesni pomoćnik, nije udovoljeno zahtjevima kontradiktornosti postupka i jednakosti oružja prilikom predmetnog produljenja istražnog zatvora, čime su podnositelju povrijeđena prava zajamčena postupovnim aspektom članka 22. te člankom 24. stavkom 3. Ustava.⁹⁸

Ustavni sud ispravno je zaštitio pravo na učinkovitu pomoć branitelja i odlukom broj: U–III–3715/2025 od 9. rujna 2025.⁹⁹ Obrazloženje prvostupanjskog i drugostupanjskog suda da se podnositelj, kojem je poznata dinamika zakazivanja ročišta za odlučivanje o produljenju istražnog zatvora, mogao s braniteljem konzultirati u istražnom zatvoru, Ustavni sud ocijenio je ustavnopravno neprihvatljivim, pri tome, između ostalog, citiravši navod podnosioca¹⁰⁰ i ocjenjujući da je sud, sve da se podnositelj prethodno već i konzultirao sa svojim braniteljem, dok eventualno ne bi bila riječ o zlouporabi tog prava, dužan omogućiti (daljnje) konzultacije, za koje je podnositelj kao okrivljenik iskazao potrebu na ročištu.¹⁰¹ Onemogućavanje toga oduzima smisao odredbama članka 129. stavka 3. ZKP-a/08 i negira pravo osobi protiv koje se određuje ili produljuje istražni zatvor da je učinkovito zastupa branitelj, zaključio je

⁹⁸ U osobitim okolnostima razmatranog slučaja Ustavni sud nije smatrao potrebnim ukinuti osporena rješenja jer podnositelj povredu materijalnog aspekta prava na osobnu slobodu nije obrazlagao, a nije osporavao niti postojanje osnovane sumnje niti iteracijske opasnosti nego je samo netočno prigovarao da pri produljenju istražnog zatvora nije razmotrena primjena mjera opreza kao blažih mjera kojima bi se ostvarila svrha istražnog zatvora.

⁹⁹ I ovom odlukom Ustavni sud nije ukinuo predmetna rješenja nego je samo utvrdio da je podnositelju, onemogućavanjem konzultiranja s braniteljem na ročištu za odlučivanje o produljenju istražnog zatvora, u postupovnom aspektu (u dijelu koji se tiče prava na djelotvornu pomoć branitelja i s tim u vezi odgovarajuće mogućnosti za pripremu "obrane") povrijeđeno pravo na osobnu slobodu zajamčeno člankom 22. Ustava i člankom 5. stavcima 1. i 4. Konvencije. Naime, u ustavnoj tužbi podnositelj nije prigovarao osnovanosti osporenih rješenja glede postojanja općeg i posebnog uvjeta uslijed kojih mu je produljen istražni zatvor, nemogućnosti njegove zamjene blažim mjerama niti bilo čemu drugome zbog čega bi produljenje istražnog zatvora bilo neosnovano nego je isključivo prigovarao zbog postupovnih povreda počinjenih u predmetnom postupku produljenja istražnog zatvora.

¹⁰⁰ U dijelu koji glasi: "čak i da je u konkretnom slučaju podnositeljev branitelj prije odražavanja sjednice optužnog vijeća i bio uspio posjetiti podnosioca u istražnom zatvoru i s njim se konzultirati, svejedno bi opisano postupanje optužnog vijeća, u kojem podnositelju nije dopustilo da se prije davanja svojeg očitovanja na sjednici optužnog vijeća posavjetuje sa svojim braniteljem, predstavljalo kršenje navedenog ustavnog i konvencijskog prava".

¹⁰¹ Pri tome je također naveo: "Članak 129. stavak 3. ZKP-a/08 propisuje tijekom postupka na ročištu o istražnom zatvoru, te daje mogućnost iznošenje argumenata obrani usmeno pred sudom koji odlučuje o određivanju i produljenju istražnog zatvora. U njemačkoj doktrini to se naziva 'mini raspravom'. Na njoj je, prema navedenoj odredbi ZKP-a/08, moguće čak i izvoditi dokaze (vidi točku 4. obrazloženja ove odluke). U tom smislu je ustavnopravno neprihvatljivo stajalište optužnog vijeća prvostupanjskog suda da se podnositelj kao okrivljenik 'ima pravo konzultirati sa svojim braniteljem ali ne u tijeku ročišta za istražni zatvor'. Naime, analognom primjenom članka 439. ZKP-a/08, okrivljenik se na 'mini raspravi' može 'dogovarati sa svojim braniteljem, ali o tome kako će odgovarati na postavljeno pitanje ne može se savjetovati ni sa svojim braniteljem ni s kim drugim'. U razmatranom slučaju, što je vidljivo iz zapisnika, nije bila riječ o ispitivanju okrivljenika nego o iznošenju pravnih stajališta o (ne)postojanju uvjeta za daljnje produljenje istražnog zatvora podnositelju."

Ustavni sud, napominjući da je to dodatno delikatno u predmetima u kojima je, kao u razmatranom slučaju, okrivljeniku oduzeta osobna sloboda.

5.4.3. Pravo na (ne)ograničeni uvid u spis predmeta

U praksi Ustavnog suda pojavili su se i slučajevi u kojima se postavilo pitanje zaštite prava na (ne)ograničeni uvid u spis, koje također predstavlja važnu pretpostavku istinske kontradiktornosti i jednakosti oružja, kako u "običnim" predmetima tako u onima u kojima su provođene posebne dokazne radnje (kojima se privremeno ograničavaju određena ustavna prava podnositelja).¹⁰²

Baš u prvoj odluci (broj: U–III–612/2021 od 16. veljače 2021.) koja se ticala prava obrane na uvid u spis u okviru u ovom radu razmatrane materije bila je riječ, između ostalog, o posebnim dokaznim radnjama i podnositelj ispravno odbijene ustavne tužbe prigovorio je nemogućnosti uvida u njih do dana podnošenja ustavne tužbe. Ustavni sud ocijenio je da nema nikakve povrede podnositeljevih ustavnih prava primijetivši da nije riječ o jedinom dijelu dokazne građe na kojem se temelji osnovana sumnja u počinjenje predmetnog kaznenog djela te dodajući da je na temelju uvida u, uz ustavnu tužbu dostavljen, ispis elektronički izmijenjenih poruka između braniteljice podnositelja i USKOK-a utvrdio da je 1. prosinca 2020. braniteljici podnositelja upućena e-mail poruka kojom je USKOK obavještava da su zatražene preslike spisa pripremljene za preuzimanje, da je "cijeli spis kopiran" te da u odnosu na provođenje posebnih dokaznih radnji "nije moguće izvršiti presnimavanje, već se jedino može omogućiti preslušavanje snimki u prostorijama Ureda".¹⁰³

U kontekstu razmatrane materije Ustavni sud je odlukom (eventualno upitne ispravnosti) broj: U–III–3431/2022 od 15. lipnja 2022. odbio podnositeljevu ustavnu tužbu u dijelu koji se tiče u ovom radu razmatrane materije. Podnositelj je prigovorio da mu nije dostavljen prijedlog državnog odvjetništva za određivanje istražnog zatvora pa se nije na njega mogao odgovarajuće očitovati "jer je isti samo u dijelu pročitao tek na ročištu, a pritom nisu prezentirani dokazi na kojima se isti temelji, a okrivljenik je objektivno bio onemogućen napraviti uvid u spis, dok mu na ročištu to pravo nije omogućeno". Ustavni sud je, među ostalim, naveo da je u podnositeljevoj žalbi protiv rješenja sutkinje istrage navedeno da se u predmetnom spisu "vidi da prijedlog nikad nije dostavljen okrivljenicima, a od prijedloga do ročišta im nije omogućen uvid u isti, kao niti u spis da bi se mogli kvalitetno pripremiti", na temelju čega je Ustavni sud zaključio da je obrani uvid u spis omogućen na ročištu koje je održano isti dan kada je prijedlog i podnesen, pri čemu nije bilo nužno prijedlog za određivanje istražnog zatvora fizički uručiti podnositelju ili njegovom branitelju nego je bilo dovoljno to što je nazočna zamjenica predmetnog državnog odvjetnika "usmeno izložila svoj pisani prijedlog za određivanje istražnog zatvora te da je sutkinja istrage podnositelju je dala mogućnost da se o njemu očituje i da ga osporava (usporedi s predmetom ESLJP-a *Atilla Taş protiv Turske*, br. 72/17, presuda od 19. travnja 2021.)". Ono što bi eventualno moglo biti

¹⁰² Za rane probleme ("ignoriranje") te materije u praksi Ustavnog suda (odluka i rješenje broj: U–III–976/2011 od 1. ožujka 2011. i odluka broj: U–III–3339/2017 od 3. kolovoza 2017.) vidi *supra* u cjelini 5.3.

¹⁰³ U bitnome ista situacija vidljiva je i iz odluke broj: U–III–1007/2021 od 11. ožujka 2021.

sporno pri takvom zaključivanju tiče se toga je li zamjenica državnog odvjetnika čitajući prijedlog za određivanje istražnog zatvora "pokrila" u svojem izlaganju sve bitne elemente pisanog prijedloga jer je pitanje kako su i koliko podnositelj i njegov branitelj to mogli kontrolirati ako im nije predan primjerak prijedloga nego im je, po navodima Ustavnog suda, omogućen uvid u isti. Naime, ako optužba nije u potpunosti reproducirala neki bitan dio prijedloga koji je čitanjem mogao potencijalno utjecati na odluku sutkinje istrage, upitna je sukladnost postupanja suda s načelima kontradiktornosti i jednakosti oružja.¹⁰⁴

Konačno, Ustavni sud ispravno je zaštitio pravo okrivljenika na uvid u spis odlukom broj: U–III–1466/2024 od 28. svibnja 2024. navevši da je podnositelju u potpunosti uskraćena mogućnost uvida u spis predmeta od 19. veljače do 14. ožujka 2024., slijedom čega se nije mogao upoznati sa sadržajem dokumenata koji su od ključne važnosti za osporavanje zakonitosti odluke o određivanju istražnog zatvora pa "nije mogao učinkovito osporavati razloge na kojima je utemeljena odluka o određivanju istražnog zatvora te mu je na taj način povrijeđeno pravo na osobnu slobodu (vidi za slično predmet ESLJP *Ragip Zarakolu protiv Turske*, br. 15064/12, §§ 61. i 62., presuda od 15. rujna 2020.)".

5.4.4. Nedopuštena nejednakost (*substantial disadvantage*) u domeni dokazivanja

Ustavni sud ispravno je odbio podnositeljevu ustavnu tužbu u predmetnoj domeni u situaciji u kojoj je podnositelj prigovarao da mu je u žalbenom postupku, u predmetu u kojem su mjere opreza, zbog njihovog kršenja, zamijenjene istražnim zatvorom, povrijeđeno načelo jednakosti oružja jer je sud odbio analizirati priloženi ispis pisanih poruka koje je razmjenjivao sa žrtvom, a iz kojih proizlazi da je žrtva s njim svojevrijedno komunicirala, razmjenjivala poruke i zvala ga i bez njegovog prethodnog poticaja. Ustavni sud primijetio je da su predmetni sudovi zaključak o postojanju osnovane sumnje da je podnositelj počinio kazneno djelo nametljivog ponašanja i kazneno djelo prijetnje, kao i iteracijske opasnosti, temeljili na okolnostima koje proizlaze iz policijskog izvješća koje sadrži "ispis poruka s mobilne aplikacije Whatsapp i snimku koju je podnositelj sačinio ispred stana žrtve, a koje sadrže i prijetnju lišavanjem života", a pri donošenju zaključka o kršenju mjera opreza nadležni sudovi

¹⁰⁴ Vidi i bilj. 50. Slična situacija vidljiva je i iz odluke broj: U–III–4392/2022 od 27. srpnja 2022., kojom je Ustavni sud odbio podnositeljevu ustavnu tužbu u kojoj je podnositelj, među ostalim, iznio prigovor da mu rješenje o proširenju istrage na još dva osumnjičenika nije na vrijeme dostavljeno nego je za njega saznao usmeno od suca istrage na ročištu na kojem se odlučivalo o predmetnom produljenju istražnog zatvora (naime, na teret mu se stavlja počinjenje kaznenog djela u sklopu zločinačkog udruženja, a za to je djelo nužno postojanje tri ili više osumnjičenika). Ustavni sud utvrdio je da je podnositelj prigovore vezane uz povredu načela kontradiktornosti i jednakosti oružja, koje ponovno ističe u ustavnoj tužbi, istaknuo u žalbi protiv rješenja suca istrage, a o tim njegovim prigovorima dostatno se i valjano očitovao žalbeni sud, osobito istaknuvši da je navedeno rješenje USKOK-a doneseno samo dan prije održavanja ročišta te da mu je dostavljen i pismeni otpisak rješenja, protiv kojega je mogao izjaviti žalbu.

oslonili su se i na drugo policijsko izvješće "koje, između ostaloga, sadrži ispis poziva i poruka s mobilnih aplikacija Viber i Whatsapp koje je podnositelj uputio žrtvi".¹⁰⁵

I drugi predmet koji se ticao razmatrane materije odvijao se u kontekstu navodnog kršenja mjera opreza i njihove zamjene istražnim zatvorom.¹⁰⁶ Rješenjem nadležnog državnog odvjetništva podnositelju je određeno više mjera opreza, a među njima i zabrana uspostavljanja ili održavanja veze sa suprugom (s kojom je bila u tijeku brakorazvodna parnica) i njihovim zajedničkim mldb. djetetom, s kojima ne smije uspostavljati ili održavati ili pokušati uspostavljati ili održavati bilo kakve izravne ili neizravne kontakte ili veze. Tu je mjeru nakon podignute optužnice produljio nadležni sud, dok je odbio produljivanje ostalih mjera opreza te prijedlog državnog odvjetništva da se mjere opreza zamijene istražnim zatvorom. Nakon toga je taj sud još jednom produljio tu mjeru i, osim toga, odredio novu mjeru opreza u vidu zabrane približavanja dotičnim osobama na udaljenost manju od sto metara, dok je, kao neosnovan, ponovno odbijen prijedlog državnog odvjetništva da se mjere opreza zamijene istražnim zatvorom. Nakon toga je policija obavijestila sud da je podnositelj kršio mjere opreza, o čemu je sačinjena službena zabilješka. U njoj je zapravo bila sadržana izjava podnositeljeve supruge da je podnositelj prekršio mjere opreza na način da je došao u mjesto u kojem ona i njihov sin žive jer je oko 7:40 sati vozilom krenula sa sinom prema školi i na svoj posao te je na putu, otprilike 60 - 70 metara udaljenom od kuće u kojoj žive, uočila supruga kako ih, prema njezinoj pretpostavci, snima mobitelom te im maše, a bio je neposredno udaljen od njih pa se jako uplašila kad ga je uočila jer je bio jako nasilan prema njoj. Istoga dana državno odvjetništvo dostavilo je sudu podnesak predlažući mu da postupi u skladu s člankom 101. stavkom 2. ZKP-a/08¹⁰⁷ jer im je nadležna policijska postaja dostavila izvješće iz kojeg proizlazi da je podnositelj prekršio određenu mu mjeru opreza. Prvostupanjski sud je mjere opreza zamijenio istražnim zatvorom, a drugostupanjski sud je odbio žalbu protiv takvog rješenja prvostupanjskog suda.

Podnositelj je u ustavnoj tužbi naveo da je odluka o određivanju istražnog zatvora zasnovana isključivo na iskazu njegove supruge, koja je prema priloženom psihološkom profilu sklona laganju (priložio je presliku mišljenja i prijedloga nadležnog područnog ureda Hrvatskog zavoda za socijalni rad, izrađenog za potrebe brakorazvodnog postupka, u kojem se navodi da "visoki rezultat na ljestvici laganja upućuje na profil sumnjive valjanosti jer se osoba nastoji prikazati pretjerano

¹⁰⁵ Odluka broj: U-III-425/2025 od 25. veljače 2025. Ustavni sud je pri tome naveo da je žalbeno vijeće nadležnog suda u osporenom rješenju ocijenilo je da okolnost što je podnositelj nekad bio u ljubavnoj vezi sa žrtvom nema značaj koji mu se pridaje u podnijetoj žalbi, odnosno ne otklanja postojanje opravdanosti i nužnosti razloga za istražni zatvor kada se uzme u obzir da postoji osnovana sumnja da je od listopada 2023. do 25. prosinca 2024., unatoč odbijanju žrtve da se s njim susreće te komunicira, podnositelj nastavio pokušaje ostvarivanja takvih neželjenih kontakata.

¹⁰⁶ Odluka broj: U-III-3952/2024 od 3. prosinca 2024. Zbog složenih okolnosti i, po svemu sudeći, pogrešne odluke Ustavnog suda, činjenice će u nastavku biti iznesene nešto detaljnije.

¹⁰⁷ Odredbe članka 101. stavka 2. ZKP-a/08 glase:

"(2) O postupanju okrivljenika protivno zabrani ili neispunjavanju obveze naložene mjerom opreza, tijelo koje izvršava mjeru opreza odmah obavještava nadležno tijelo. Sud će odmah, a najkasnije u roku od 24 sata donijeti odluku o nepridržavanju mjere opreza te donijeti rješenje o zamjeni mjere opreza istražnim zatvorom i izdati nalog za predaju u istražni zatvor."

kreposnom"). Također je naveo da u spisu ne postoji dokaz, osim njezina iskaza, da je kršio mjere opreza, a on joj se nikada nije približio "na manje od 100 m niti pokušao s njom uspostaviti kontakt na način da je to utvrđeno kako to propisuje kazneni zakon". Zasnivanjem sudske odluke isključivo na njezinom iskazu, u postupku u kojem mu nije dana mogućnost da iznese svoju obranu, smatra povrijeđenom jednakost oružja. Naveo je i to da zbog bolesnog srca mora svaki dan trčati, tako da trči uobičajenom rutom do table na ulazu u mjesto u kojem supruga ima kuću, pri čemu nije ulazio u to mjesto niti se približavao toj kući. Nadalje je naveo da je njegov branitelj priložio u sudski spis "GPS rutu" njegovog trčanja "kritičnog jutra", a ona se ne može falsificirati i dokaz je da nije ulazio u mjesto bivše supruge niti prilazio njezinoj kući, a koji prvostupanjski sud, a kasnije niti drugostupanjski sud nisu prihvatili, iznijevši nevaljano objašnjenje.¹⁰⁸

Ustavni sud lakonski je odbio ustavnu tužbu u tom dijelu navodeći da je njegova ocjena "da su sudovi u osporenim odlukama iznijeli ustavnopravno prihvatljive, relevantne i dostatne razloge za određivanje istražnog zatvora podnositelju na temelju članka 123. stavka 1. točke 3. (kojim je propisana iteracijska opasnost kao istražnozatvorska osnova) u vezi s člankom 101. stavkom 2. ZKP-a/08 (vidi točke 5.1. i 5.2. obrazloženja ove odluke) obrazlažući među ostalim, implicitno, da mjere opreza zabrane približavanja određenoj osobi i zabrane uspostavljanja ili održavanja veze s određenom osobom u primjeni nije moguće mehanički odvajati jednu od druge i promatrati izolirano jer u predmetnom kontekstu čine jedinstveno zaštitno sredstvo žrtava" pa "Ustavni sud u osobitim okolnostima razmatranog slučaja zbog navedenog ističe da je ustavnopravno irelevantno (i) u ustavnoj tužbi problematizirano pitanje je li se podnositelj približio žrtvama na manje ili na više od sto metara udaljenosti od njih".

Pri izricanju predmetnih mjera opreza podnositelju prvostupanjski sud je prethodno u dva navrata svojim rješenjima odbijao prijedlog nadležnog državnog odvjetništva da se te mjere zamijene istražnim zatvorom zbog njihovog navodnog kršenja, smatrajući ih dostatnima. Državno odvjetništvo se protiv tih rješenja nije žalio. Jedini novi moment nakon toga ticao se pitanja je li se podnositelj približio na manje od sto metara dotičnim osobama. Kategoričko utvrđenje policije o podnositeljevom kršenju mjera opreza prema sadržaju predmetne službene bilješke proizlazilo je iz same tvrdnje podnositeljeve supruge, koja nije potvrđena bilo kojim drugim dokazom. Tu tvrdnju je kao utvrđenu činjenicu na određeni način, bez ikakve daljnje argumentacije, prihvatilo i državno odvjetništvo, koje je istog dana prvostupanjskom sudu dostavilo podnesak kojim je predložilo da sud postupi u skladu s člankom 101. stavkom 2. ZKP-a/08. Naime, u tom je podnesku, u bitnome, navedeno da mu je nadležna policijska postaja dostavila izvješće iz kojeg proizlazi kako je okrivljenik prekršio mjeru opreza prema svojoj supruzi.

Prvostupanjski sud je u obrazloženju prvostupanjskog rješenja naveo da je uzeo u obzir to da je podnositelj "od strane žrtve u više navrata prijavljivao zbog kršenja mjera opreza (bilješke policijske postaje i izjave žrtve – listovi 457 – 460 i 486 – 488 spisa), i

¹⁰⁸ Pri tome je naveo da "GPS kao sustav dokazivanja državno odvjetništvo redovito koristi u kaznenom postupku kao zakoniti dokaz", što se spominje u odluci Ustavnog suda broj: U-III-1373/2022 od 22. ožujka 2022. kao dio dokaza tužiteljstva. Istaknuo je i to da mu nije određena mjera opreza zabrane posjećivanja određenog mjesta ili područja, ali da je određivanje istražnog zatvora u konačnici zapravo utemeljeno na kršenju te mjere opreza.

to stoga što je sa svog mobilnog telefona pokušao ostvariti kontakt sa žrtvom, ali i zbog toga što je dolazio ispred njene kuće i sjedio u svom automobilu (izvješće policijske postaje s priložima - listovi 469 – 471 spisa)". Međutim, svi se ti navodi tiču vremenskog razdoblja prije prethodnih sudskih odbijanja ukidanja mjera opreza i određivanja istražnog zatvora te nisu sudu bili dostatni da podnositelju odredi istražni zatvor prilikom prethodnih prijedloga da se mjere opreza zamijene njime iako je svim tim navodima taj sud raspolagao pri tim odbijanjima jer su mu bili dostavljeni od policijske postaje. Kao što je prethodno već navedeno, nadležno državno odvjetništvo se pri tome nije čak ni žalilo na odluke o odbijanju zamjene mjera opreza istražnim zatvorom.

Prvostupanjski sud nadalje je naveo da sam okrivljenik putem izabranog branitelja na sjednici vijeća prilaže dokaz da svoju aktivnosti trčanja provodi upravo u dotičnom mjestu, čime se "svjesno, unatoč određenim mjerama opreza, približava žrtvi i time dolazi u kontakt s njom, što sve okolnosno i uvjerljivo opisuje žrtva". Prema policijskoj službenoj bilješci, ta je žrtva 25. travnja 2024. nepozvana pristupila u njihove prostorije te navela da je istog dana oko 7:40 sati vozilom krenula sa sinom prema školi i na svoj posao te je na putu, otprilike šezdeset do sedamdeset metara udaljenom od kuće u kojoj njih dvoje žive, uočila svojeg supruga kako ih, pretpostavlja, snima mobitelom. S druge strane, na sudskom ročištu je izjavila da je bila riječ o susretu "možda na 50 m od kuće", odnosno da je sigurna da je to bilo na svega pedeset metara udaljenosti od kuće.

Vezano uz navedeno, treba istaknuti da, čak i da je podnositeljeva supruga kao žrtva konzistentno iskazivala o udaljenosti o kojoj je bila riječ i neovisno o tome ima li ona ili nema psihološki profil sklon laganju, ostaje činjenica da je podnositeljev branitelj u spis priložio ispis navodne "GPS rute", pokušavajući njome dokazati da je pri susretu bila riječ o mjestu na udaljenosti koja nije manja od sto metara od te kuće, da nije mogao utjecati na susret i da se iz video snimke dijela njegovog kretanja koji se dešavao prilikom tog susreta vidi da mu je auto u kojem su bili bivša supruga i sin došao s leđa.

Notorna je činjenica da GPS (globalni sustav za pozicioniranje) u načelu, ako ne postoje izvanredne okolnosti, daje rezultate nečije pozicije koji su iznimno precizni, s pogreškom od najviše nekoliko metara. Priklanjajući se iskazu žrtve i istodobno odbijajući uopće pokušati provjeriti točnost podnositeljeve obrane u tom dijelu utvrđivanjem je li priloženom "GPS rutom" dokazao da do predmetnog susreta nije došlo na manje od sto metara od kuće u kojoj stanuju njegova bivša supruga i sin, sudovi su podnositeljevu mogućnost obrane praktički sveli na teoretsku i iluzornu razinu jer je riječ o dokazu koji u opisanim osobitim okolnostima razmatranog slučaja može biti potencijalno odlučujući za cijelu stvar.

U obrazloženju drugostupanjskog rješenja navedeno je da je prvostupanjski sud prvenstveno odluku donio temeljem iskaza svjedokinje jer se opisana snimka ne odnosi na događaj ispred njezine kuće jer je žrtva navela da je okrivljenika vidjela 50 metara udaljenosti od njezine kuće, te da on tada nije trčao već je stajao. Međutim, nije moguće isključiti proizvoljnost zaključka tog suda da je u postupku koji je prethodio ustavnosudskom postupku utvrđeno da se ta snimka ne odnosi na predmetni događaj. Naime, pregledavanjem te snimke na ročištu utvrđeno je da se na kraju te snimke "vidi jedan crveni auto kako prolazi", za koji je podnositeljev branitelj na ročištu naveo da je očito žrtvin auto, a prisutna podnositeljeva bivša supruga (kao jedna od dvije predmetne žrtve) i njezin punomoćnik nisu negirali da je riječ o automobilu u kojem su se nalazili

ona i sin niti su se na bilo koji način osvrnuli na taj navod pa se ne može otkloniti ocjena da je riječ o potpuno proizvoljnom zaključku sudova. Osim toga, taj zaključak ne utječe na prethodne navode oko dvojbenog prostorno-vremenskog konteksta susreta u svijetlu pitanja je li, napose s obzirom na "GPS rutu", bila riječ o udaljenosti koja nije manja od sto metara od dotične kuće. Ni činjenica je li podnositelj baš u tom trenutku trčao ili stajao ništa ne govori o samoj njegovoj udaljenosti od te kuće, kao što ne govori niti o tome je li, čak i ako je u tom trenutku eventualno i stajao, ostatak vremena trčao.

U tom smislu je posebno nejasan navod iz obrazloženja drugostupanjskog rješenja da ne samo da je, suprotno podnositeljevoj obrani, prvostupanjski sud utvrdio činjenice temeljem iskaza žrtve, iz kojih proizlazi da je podnositelj "bio u blizini kuće žrtve na udaljenosti manjoj od 100 metara" nego i da predmetna ruta trčanja i snimka ne isključuju navode žrtve s obzirom na to da se ne odnose na samo mjesto stanovanja žrtve. Naime, zaključak da se ta ruta i snimka ne odnose na samo mjesto stanovanja žrtve ne govori sam po sebi ništa o tome je li pri tome riječ o udaljenosti koja je ili nije manja od sto metara od mjesta stanovanja žrtve. Štoviše, taj bi zaključak, načelno, govorio više u prilog da je, s obzirom na to da se ne odnosi na samo mjesto stanovanja žrtve, riječ o prostorno udaljenijem događaju od te kuće pa to dodatno govori u prilog potrebe provjere vjerodostojnosti podnositeljeve obrane u dijelu u kojem navodi da je "GPS ruta" dokaz da se nije približio žrtvama na udaljenost koja mu je zabranjena. Osim toga, podnositelj je u žalbi protiv prvostupanjskog rješenja naveo da je sam snimak koji je pregledan na ročištu pred prvostupanjskim sudom nastao izvan dotičnog mjesta, više stotina metara od dotične kuće, tako da se ne može govoriti o neposrednoj blizini kuće. Potonji navod treba promatrati u odnosu na to što sudovi odbijanjem provjere vjerodostojnosti "GPS rute", kao objektivnog dokaza, nisu podnositelju dali šansu da predmetni događaj uopće smjesti u ikakve prostorne koordinate koje bi izlazile iz mjerama opreza naložene zabrane približavanja na udaljenost manju od sto metara. Pri tome treba ponoviti da se jedini novi moment koji se pojavio nakon prethodnih odbijanja ukidanja mjera opreza i njihove zamjene istražnim zatvorom ticao toga je li se podnositelj, suprotno zabrani, približio na manje od sto metara osobama kojima se nije smio približiti na manju udaljenost od navedene.

Na temelju svega spomenutoga treba zaključiti da prethodno opisano sudsko poklanjanje povjerenja personalnom dokazu u vidu iskaza oštećenice kao subjekta kaznenog postupka čiji su interesi suprotstavljeni okrivljenikovim – bez da se uopće i pokušalo provjeriti vjerodostojnost materijalnog dokaza u vidu navodne okrivljenikove "GPS rute" u vrijeme predmetnog događaja, i to još kao načelno vrlo preciznog i potencijalno odlučujućeg dokaza – ne može u opisanim osobitim okolnostima razmatranog slučaja otkloniti arbitrarnost pri zamjeni mjera opreza istražnim zatvorom, koja je neprihvatljiva kad je riječ o zaštiti ustavnih prava, napose prava na osobnu slobodu s obzirom na njegov značaj u demokratskom društvu.

Slijedom svega navedenog, čini se da je trebalo, suprotno ocjeni Ustavnog suda, ocijeniti da sudovi uslijed očito proizvoljnih zaključaka nisu iznijeli ustavnopravno prihvatljive relevantne i dostatne razloge za određivanje istražnog zatvora podnositelju na temelju članka 123. stavka 1. točke 3. u vezi s člankom 101. stavkom 2. ZKP-a/08. Podnositelja je na predmetnom ročištu zastupao branitelj, koji je predlagao dokaze i sudjelovao u njihovom izvođenju pa je tako predao u spis ispis "GPS rute", pregledana je

na njegov prijedlog snimka navodnog dotičnog događaja i mogao je postavljati pitanja oštećenici kao svjedokinji, a pri svemu tome podnositeljev branitelj nije na zapisnik u tim pogledima stavio nikakvih primjedbi.¹⁰⁹ Međutim, samo preuzimanje u spis ispisa "GPS rute" ne predstavlja izvođenje dokaza. U zapisniku predmetnog ročišta se navodi da "branitelj okrivljenika spisu prilaže primjerak rute iz koje proizlazi gdje je točno okrivljenik trčao", ali sud nakon toga ne utvrđuje o kojoj je ruti riječ, to jest gdje se to podnositelj na temelju te rute točno kretao, ne određuje telekomunikacijsko vještačenje glede tog pitanja niti čini bilo što drugo u vezi s provjerom utemeljenosti navoda za koje obrana ističe da proizlaze iz te rute.

Jednakost stranaka u postupku zahtijeva da svaka strana dobije razumnu priliku iznijeti svoje argumente u predmetu u uvjetima koji je ne stavljaju u nepovoljan položaj nasuprot protivne stranke. Već je vrednovana činjenicu da je predmetna "GPS ruta", kao potencijalno odlučujući dokaz u tom predmetu, proizvoljno ocijenjena nevažnom. Na ovom mjestu tome treba pridodati ocjenu da, u prethodno opisanim osobitim okolnostima predmetnog slučaja, odbijanjem suda da izvede taj dokaz, podnositelj nije, po svemu sudeći, dobio razumnu priliku iznijeti svoje argumente u uvjetima koji ga ne stavljaju u nepovoljan položaj nasuprot protivne stranke (*substantial disadvantage*) pa mu je povrijeđena jednakost stranaka u postupku ("jednakost oružja").¹¹⁰

Konstrukcija koju je upotrijebio Ustavni sud – da mjere opreza zabrane približavanja određenoj osobi i zabrane uspostavljanja ili održavanja veze s određenom osobom u primjeni nije moguće mehanički odvajati jednu od druge i promatrati izolirano jer u predmetnom kontekstu čine jedinstveno zaštitno sredstvo žrtava – načelno je točna. Međutim, problem s njom leži u tomu da na prethodno opisani način nije utvrđeno kršenje ni jedne od tih mjera, ni samih za sebe ni "sinergijski" te se teško oteti dojmu makar i nehotične "impresioniranosti" Ustavnog suda kontekstom (navodnog) obiteljskog nasilja.

Činjenica je da se Ustavni sud, kao ni ESLJP, u načelu ne bavi pitanjima vezanim uz ocjenu dokaza niti pitanjima vezanim uz utvrđivanje činjenica općenito, kao

¹⁰⁹ Ustavni sud istaknuo je da podnositelj u žalbi protiv prvostupanjskog rješenja nije iznio prigovor da je prvostupanjski sud predmetno ročište za odlučivanje o određivanju istražnog zatvora zakazao i održao iako nije obavijestio samog podnositelja o njemu. Budući da zbog toga u pogledu tog pitanja nije iscrpio dopušteni pravni put, taj prigovor nije bilo dopušteno iznositi u ustavnoj tužbi pa ga Ustavni sud ispravno nije razmatrao.

¹¹⁰ Pri svemu navedenome treba posebno istaknuti i nesporni zdravorazumski argument. Razlika između pedeset i sto metara je značajna razlika. Podnositelj je tvrdio da "GPS ruta" dokazuje da se nije približio na manje od sto metara supruginoj kući, a ona pak, u izjavi danoj na predmetnom sudskom ročištu, da je bila riječ o susretu "možda na 50 m od kuće", odnosno da je sigurna da je to bilo na svega pedeset metara udaljenosti od kuće. Iako se od nikoga, a pogotovo od potencijalne žrtve nasilja, ne može očekivati preciznost glede metara udaljenosti u situaciji poput predmetne, nije baš jako vjerojatno da prosječan čovjek ne može razlikovati pedeset i sto metara udaljenosti jer je riječ o udaljenostima kojima se tijekom života ljudi višekratno služe pri upućivanju na pojedine udaljenosti u raznim životnim situacijama. Pogotovo to nije vjerojatno pri opisivanju udaljenosti od kuće u kojoj netko živi. Stoga je bilo nužno izvesti dokaze glede udaljenosti, pa makar i vještačenjem predmetne "GPS rute". U opisanim osobitim okolnostima razmatranog slučaja važnost prava na osobnu slobodu nije dopuštala manje od toga.

niti onima vezanim uz primjenu prava, ali samo ako u pogledu toga nije bila riječ o arbitrarnom, odnosno samovoljnom postupanju dotičnih sudova, do čega je, po svemu sudeći, zbog razloga navedenih u prethodnom tekstu, došlo u razmatranom predmetu.

6. Zaključak

Načela kontradiktornosti i jednakosti oružja dio su općih elemenata načela pravičnog postupka (koje tvore opći i posebni elementi), općeprihvaćenog stožernog načela kaznenog postupka, ali usprkos tome prilično neodređenog (otvorenog) pravnog standarda. Kao što navodi Ivičević Karas, "načelo jednakosti oružja ne nameće uspostavu aritmetičke ili simetrične jednakosti između stranaka u postupku, već uspostavu 'pravedne ravnoteže', odnosno ravnoteže prilagođene njihovim procesnim situacijama".¹¹¹ Ono "implicira da stranke imaju uravnotežene mogućnosti utjecati na odvijanje i rezultat postupka, posebice korištenjem pravom na dostupnost informacija i na sudjelovanje u kontradiktornom postupku".¹¹² Dakle, načelo kontradiktornosti "obuhvaćeno" je na određeni način načelom jednakosti oružja te se ta načela u judikaturama ESLJP-a i Ustavnog suda često razmatraju zajedno. Na taj način vršena konstitucionalizacija tih načela, kao dijela jezgre postupovnih jamstava, ne isključivo pri ustavnosudskoj kontroli u istražnozastvorskim predmetima, ima iznimnu važnost.

Provedeno istraživanje ustavnosudske prakse pokazalo je da ona, nakon početnih manjih lutanja, uvelike konvergira s praksom ESLJP-a. Dio koji divergira i koji će trebati potpunije uskladiti tiče se nedopuštene nejednakosti (*substantial disadvantage*) u domeni dokazivanja. Iako je taj zaključak donesen na temelju samo jedne (relativno novije), po svemu sudeći, pogrešne odluke Ustavnog suda, čini se da ta odluka, zbog izraženih nedostataka u argumentaciji, uslijed načina pristupa tom predmetu, opravdava taj zaključak. Korigiranjem tog dijela svoje prakse Ustavni sud, između ostalog, bit će i potpuniji orijentir redovnim sudovima glede bolje zaštite prava na osobnu slobodu sa stajališta načela jednakosti oružja i kontradiktornosti.

LITERATURA

Knjige i članci:

1. Fourment, François, *Procédure pénale*, Paradigme Publications universitaires, Orléans, 2003.
2. Graovac, Gregori, *Nadležnost Ustavnog suda Republike Hrvatske ratione materiae glede istražnozastvorskih ustavnih tužbi*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, 24:1/2017
3. Graovac, Gregori, *Zaštita prava na osobnu slobodu u kaznenom postupku u praksi Ustavnog suda Republike Hrvatske*, Novi informator, Zagreb, 2018.

¹¹¹ Vidi tekst vezan uz bilj. 17.

¹¹² Elizabeta Ivičević Karas, *op. cit.* (bilj. 6), str. 784.

4. Grotrian, Andrew, *L'article 6 de la Convention europeenne des Droits de l'Homme, Droit a un proces equitable*, Les editions du Conseil de l'Europe, 1994.
5. Ivičević Karas, Elizabeta, *Načelo jednakosti oružja kao konstitutivni element prava na pravični kazneni postupak iz članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Zagreb, 57:4–5/2007.
6. Krapac, Davor, *Kazneno procesno pravo, Prva knjiga: Institucije*, Narodne novine, Zagreb, 2020.
7. Mrčela, Marin – Ivana Bilušić, *Konfrontacijska mjerila*, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu, Zagreb, 23:2/2016
8. Trechsel, Stefan, *Human Rights in Criminal Proceedings*, Oxford University Press, Oxford, 2006.

Pravni izvori:

1. Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Narodne novine – Međunarodni ugovori" br. 18/97., 6/99. – pročišćeni tekst, 8/99. – ispravak, 14/02., 1/06., 13/17. i 6/24.)
2. Ustav Republike Hrvatske ("Narodne novine" br. 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.)
3. Zakon o kaznenom postupku ("Narodne novine" br. 152/08., 76/09., 80/11., 121/11. - pročišćeni tekst, 91/12. - odluka USRH broj: U-I-448/2009 i dr., 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17., 126/19., 80/22., 36/24. i 72/25.)

Internet izvori:

1. Mrčela, Marin, *Adversarial principle, the equality of arms and confrontational right – European Court of Human Rights recent jurisprudence*, EU and Comparative Law Issues and Challenges Series (ECLIC), 1, 2018., <https://doi.org/10.25234/ecllc/6519>
2. <http://www.usud.hr/hr/praksa-ustavnog-suda> (praksa Ustavnog suda)
3. <https://hudoc.echr.coe.int/> (praksa ESLJP-a)

Gregori Graovac, PhD, Assistant Professor and Senior Constitutional Court Legal Advisor

Catholic University of Croatia, Faculty of Law
The Constitutional Court of the Republic of Croatia

**THE CONSTITUTIONAL COURT OF THE REPUBLIC OF CROATIA AS THE
GUARDIAN OF THE PRINCIPLE OF EQUALITY OF ARMS AND THE
ADVERSARIAL PRINCIPLE IN PRE-TRIAL DETENTION CASES RELATING
TO THE CONSTITUTIONAL COMPLAINT**

Abstract: The purpose of Article 24 § 3 of the Constitution of the Republic of Croatia, to which Article 5 § 4 of the Convention corresponds, is to ensure the right to judicial review of the legality of measures of deprivation of liberty to persons deprived of it. This procedure must, among other things, be conducted in accordance with the principles of adversarial proceedings and equality of arms, as part of the core of procedural guarantees in this matter.

The Constitutional Court's jurisprudence regarding the right to personal liberty significantly shapes Croatian case law in this domain, implementing its constitutionalization. Given the prolonged transition of the Republic of Croatia into a state governed by the rule of law, the experiences of this constitutionalization may be useful in general, but primarily for the states in (prolonged) transition. To this end, the aim of this paper is to identify the neuralgic points of that case law regarding the principles of adversarial proceedings and equality of arms and to offer solutions for overcoming them.

Key words: pre-trial detention, adversarial principle, equality of arms, constitutional complaint

